

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L — Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 27. septembra naslednje vojno poročilo:

Na egiptski fronti je naše topništvo uspešno odgovarjalo na obstreljevanje sovražnega topništva.

Živahna letalska delavnost v teku vsega dneva. Nemški letalski oddelki so z uspehom napadli zelenico Kufro, pri čemer so na tleh uničili nekaj letal. Sovražno letalstvo je izgubilo v borbah osem letal. Nadaljnje letalo je sestrelila trdnjavaska obramba v Tobruku. V okolici Crotone je bil angleški izvidnik zadet od protiletalskega topništva in se je zrušil v morje. Eno letalo se ni vrnilo na svoje oporišče z akcij zadnjih dveh dni.

Nemško vrhovno poveljništvo je objavilo dne 27. septembra poročilo, iz katerega povzemamo:

V severozapadnem delu Kavkaza in ob Tereku je bil sovražnik kljub trdovratnemu odporu vržen z nadaljnjih utrjenih postojank.

V obrambi pred protinapadom so nemške čete uničile ob Tereku dva sovražna bataljona in privlele več sto ujetnikov. Letalstvo je bombardiralo pristanišči v Tuapseju in Kalinovaji ter poškodovalo eno tovorno ladjo z bombnim zadetkom. V osrčju mesta Stalingrada je pehota z naskokom zavzela postojanke v bunkerjih in hišne bloke ter prodrla, podprta od strmoglavnih letal, še na drugih mestih do Volge. Več razbremenilnih napadov s severa proti naši ključni fronti je bilo zavrženih. Neka oklopna divizija je uničila pri tem 24 po večini težkih tankov. Združeni letalski napadi so povzročili sovjetski vojski hude izgube. Oddelki nemških in rumunskih bojnih letal so nadaljevali uničevanje sovražnikovega dovoza na železnica in drugih prometnih zvezah na področju spodnje Volge. Na fronti ob Donu krajevno bojno delovanje. Severozapadno od Voroneža se je zopet izjalovilo več sovražnikovih napadov. Pri Rževu je napadel sovražnik na enem delu fronte ponovno z večjimi silami ob močni podpori topništva in oklopnega in letalskega orožja. Hudi boji so še v teku. Južno od Ladoškega jezera je bilo več sovražnikovih napadov s hudimi in krvavimi izgubami zanj zavrženjo. Pri poskusu sovražnika, da bi na široki fronti prekoračil reko Nevo, je bilo uničeno 260 čolnov in zajeto večje število ujetnikov.

Iz Stockholma poročajo: Kakor uradno javljajo s pristojnega mesta v Oslu, je

napad britanskega letalstva na norveško prestolnico Oslo povzročil le malenkostno škodo

in je bilo med civilnim prebivalstvom ubito od bombnih droboev samo sedem oseb, nadaljnjih osem pa je bilo ranjeno. Škoda je nastala le na nekaterih stanovanjskih poslopjih. Napad so izvršili štirje bombniki v petek po 4. uri popoldne. Nemška lovka letala so se nemudoma dvignila v zasledovanje sovražnikovih bombnikov in so jih že po nekaj minutah zapadno od Osla začela obstreljevati. Nemški lovci so tri izmed štirih napadajočih letal sestrelili.

O novem napadu japonskega letalstva na Avstralijo javljajo iz Melbourne. Glavni stan zaveznikovih sil za jugozapadni Pacifik je v soboto objavil poročilo, ki pravi, da so v noči na soboto japonska letala dvakrat zaporedno bombardirala Port Darwin in okolice.

Avstralsko poročilo ne navaja nobenih nadaljnjih podatkov o moči japonskega letalstva in o povzročeni škodi.

Iz Šanghaja poročajo: Poveljništvo japonskih sil v Birni je izvršilo premike svojih čet, iz česar

sklepajo na bližnje nove odločilne japonske vojaške akcije proti čungkinški Kitajski. Čungkinški vojaški zastopnik je izjavil, da je ena japonska divizija prekoračila mejo Birne in pri-

Telefonisti na delu na egiptskem ozemlju

Poročilo Visokega komisarja okrajnim komisarjem

Te dni je Visoki komisar poročal v vladni palači komisarjem okrajnih kapitanatov.

Navzočni so bili med drugim: podprefekt dr. Bisia, inspektor za agrarno službo, šef gospodarskega urada, pokrajinski zdravnik in pokrajinski veterinar, poveljnik gozdne milice, predsednik pokrajinskega podpornega zavoda, zastopnik pokrajinskega prehranjevalnega zavoda, šef knjigovodstva in drugi funkcionarji Visokega komisarja.

Po poročilu komisarjev okrajnih kapitanatov za posamezna področja svoje pristojnosti je Visoki komisar v zgoščenem obrisu očrtal politični,

gospodarski, upravni in socialni položaj v pokrajini. Pri tem je podrobno navajal razna vprašanja, ki zadevajo življenje prebivalstva.

Ekscelenca Grazioli je dal posebna navodila glede funkcije vseh javnih, občinskih socialno-skrbstvenih zavodov in zdravstvenih zavodov. Določil je ustanovitev zdravstvenih središč za takojšnjo pomoč v najpotrebnejših naselbinah. Podrobno je razčlenil delo, ki ga je treba razviti na socialno-skrbstvenem torišču v prihodnji zimi.

Poročilo, ki se je nadaljevalo tudi popoldan, se je začelo in zaključilo s pozdravom Duceju.

Letina v Italiji je dobra

Po dozdajšnjih cenitvah je letošnja letina krušnega žita v Italiji prav dobra. To se kaže že pri oddaji žita, ki poteka zelo zadovoljivo. Tudi letina ostalih kmetijskih pridelkov je dobra. Posebno to velja za vinsko letino.

Kakor poroča časopisje, je imela Libija znatno večji žitni pridelek. Zato je Duce naseljencem v Libiji izrazil priznanje. Prihodnje leto je pričakovati nadaljnje povečanje kmetijskega pridelovanja v Libiji, kajti naseljevanje v Libiji se na-

spela na ozemlje zapadne Kitajske. Po mnenju čungkinškega vojaškega zastopnika je smoter japonskega pohoda mesto Paoshan v pokrajini Junanu, ki predstavlja strateško zelo važno točko za nadaljnje akcije proti čungkinškim silam. Od kar so ob začetku letošnjega leta Japonci osvojili Birmo, je vladalo v Junanu sorazmerno zatišje, toda Japonci so med tem znatno ojačili svoje sile v obmejnem pasu med Birmo in Junanom.

daljuje in bodo 28. oktobra, na dan pohoda na Rim, izročene novim naseljencem številne novozgrajene naselbine. Zadnja taka izročitev je bila v maju leta 1939, ko je bilo novim naseljencem slovesno izročeno 56 novih naselbin.

Razveseljivo povečanje kaže v zadnjih letih dovoz morskih rib na italijanske trge. V juliju letošnjega leta je znašal ta dovoz 33.388 metrskih stotov nasproti 17.666 metrskim stotom v juliju lanskega leta. V prvem letu vojne so zaradi predpisov o zatemnitvi nastopile nekatere ovire v ribolovu, kajti ribe love v Italiji po večini ponoči. Da bi se te ovire odstranile, so na prizadevanje oblastev uvedli za lovljenje rib nove podvodne svetilke, ki so se naglo udomačile pri ribičih. K temu je tudi pripomogla okolnost, da je država priznala posebno podporo izdelovalcem teh novih svetilk, tako da je bilo mogoče svetilke dati v promet po nizki ceni. V letošnjem letu se je povečalo tudi število ribiških ladij z dograditvijo številnih novih modernih ladij. Za

gradnjo teh ribiških ladij je država dala prispevek v višini 25 odstotkov gradbenih stroškov. Vsi ti ukrepi so pripomogli, da se je letos v primeri z lanskim letom ribolov znatno povečal in da se je količina na trg pošiljanih rib skoro podvojila.

Določbe o novi ureditvi šolstva

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. Na šolah Ljubljanske pokrajine se začne šolsko leto 1. oktobra in se konča 30. septembra. Redni pouk se začne v mestu Ljubljani 1. oktobra, v pokrajini pa 3. novembra in se konča 28. junija. V šolskem letu 1942-43. se začne pouk razen v mestu Ljubljani 3. novembra. Za razrede, ki se končujejo z zaključnimi izpiti kakršnekoli vrste, določi Visoki komisar konec pouka z odlokom.

Člen 2. Pouka ni na dneve, naštet v členu 2. naredbe Visokega komisarja št. 105. z dne 19. septembra l. 1941-XIX. Trajanje božičnih in velikonočnih počitnic določi z odlokom Visoki komisar.

Člen 3. Potrebne dopolnilne spremembe v urnikih in učnih načrtih določi z odlokom Visoki komisar.

Člen 4. Realka se odpravlja. Odpravi se postopno tako, da se v šolskem letu l. 1942-43. nadaljuje pouk samo v VI., VII. in VIII. razredu.

Člen 5. Klasična gimnazija in realne gimnazije se delijo na triletni nižji in petletni višji tečaj. Zaključni izpit nižjega tečaja opravljajo dijaki, ki dovršijo tretji gimnazijski razred.

Člen 6. V šolskem letu 1942-43. opravljajo zaključni izpit nižjega tečaja tudi dijaki, ki dovršijo IV. razred.

Člen 7. S to naredbo se razveljavljajo vse druge, njej nasprotujoče ali z njo nezdržljive določbe.

Najvišje dopustne cene

na ljubljanskem trgu

Najvišje dopustne cene na ljubljanskem civilskem trgu, odobrene od Visokega komisariata in veljavne od 28. septembra do objave novega cenika, so:

zelnate glave na drobno 1.50, zelne glave na debelo 1, kislo zelje 4, ohrovt 2, repa 0.75, kislata repa 2, buče 1, bučke 3.50, stročji fižol 4.80, glavna solata 3.70, endivija 3, radič 3, mehka špinata 4, trda špinata 3, karfiola brez listov 5, rdeča pesa 3, rdeči korenček brez zelenja 3, peteršilj 4, zelena 4, šopek zelenjave za juho 0.25, rumena koleraba 1.50, kolerabice 3, črna redkev 1.50, čebula 2, šalota 4, česen 7, paradižnik 2.30, zelena parika 5.30, osnaženi hren 4, namizna jabolka 4, jabolka za kuho 3, hruške I. 5, hruške II. 4, slive in češnje 4 lire kilogram, liter svežih bezgovih jagod 3, kilogram suhega lipovega cvetja 18, liter lisičk 3, jajca 2 lire koš.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini.

Nov cenik sadja in zelenjave

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal nov cenik za zelenjavo in sadje (štev. 21), ki je veljaven od 25. septembra naprej. Cene so naslednje (vse za kg v lirah, prva številka označuje ceno v trgovini na debelo, druga pa ceno v trgovini na drobno; v oklepajih so dozdajšnje cene, kolikor so spremenjene):

česen 8.10 na debelo, 9.30 na drobno (7.05 in 8.05); rdeča pesa 2.85 in 3.45; kumare 2.45 in 3.25; čebula 1.60 in 2.—; solata glavna 3.30 in 3.70; paprika zelena 4.10 in 5.30; paradižnik 1.80 in 2.30; špinata 3.40 in 4.30; zelena 4.10 in 5.10; bučke 2.85 in 3.65; pomaranče 7.50 in 9.—; presne smokve 5.60 in 6.60; limone I. vrste (15 cm obsega) 3.80 in 4.85, za kos na drobno 0.50; jabolka I. a (zlate parmena) 5.70 in 6.70 (5.40 in 6.20); hruške I. 4.85 in 5.70, II. 4.— in 4.60; breskve I. 5.40 in 6.40, II. 5.— in 5.70; slive in češnje 4.30 in 5.—; grozdje I. 6.— in 7.20, II. 5.— in 6.—.

Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani veljajo v trgovini na drobno najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika, gornji cenik pa velja za izvoženo blago brez tare. Okrajna načelstva lahko določijo nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora predhodno odobriti Visoki komisar. Ta cenik mora biti izobešen v vseh prodajnih prostorih na dobro vidnih mestih.

TOLAZBA

Tonček čepi v kotu in se neutolažljivo joče, ker ga je mamica pošteno nabila. Njegova sestra, kateri se tepeni bratec smili, se mu približa in ga tolaži:

»Ne joči se Tonček, ko bova midva velika, bova tudi najine otroke lahko tepla.«

GOSPODARSTVO

Škoda je, če prezgodaj spraviš pridelke

Pisali smo že o škodi, ki jo imate o prezgodnjem izkopavanju krompirja in prezgodnjem trganju turščice. Isto velja za povrtino kakor sploh za vse pridelke.

Prezgodnji pospravek zelja in ohrovt je toliko nesmiselnost, ker se ti pridelki rabijo, ko je na razpolago še dovolj druge presne zelenjave. Pridelovalec je pri tem na škodi tudi, ker izgubi mnogo na teži svojih pridelkov. Zrela zeljnata glava pač precej več tehta, kakor pa če jo pre-

zgodaj pospravimo. Prav za zimsko preskrbo pa je potrebno pozno zelje, ker se lahko hrani tudi do pomladi, ko še ni nikake zelenjave, katero človek potrebuje tudi zaradi vitaminov. Zgodaj spravljeno zelje rado gni.

Isto velja za korenje, rdečo peso, zeleno in por. Pa tudi sadja ne smemo obratiti prezgodaj. Obrati je treba različne vrste glede na podnebje, lego in talne razmere. V vsakem primeru pa moramo počakati, da je sadje zrelo.

Prekajeno kunčje meso je odlično

Pameten rejec ne zakolje živalce, dokler ne doseže starosti vsaj petih mesecev. Še boljše je čakati do šestih mesecev, a zaradi kože si gospodarski rejec prihrani večje število kuncev tudi do decembra, ko je kakovost krzna najboljša. Proti koncu decembra lahko zakolje večje število živali naenkrat, meso pa osoli in obesi v dim. Ne bo mu žal, če nekaj časa ni imel kunčjega mesa v loncu; saj bo imel proti pomladi okusne pre-

kajene gnjati in krače, ki se skoro ne razlikujejo od svinjskih.

Za prekajenje so seveda najboljše gnjati in krače. Meso, ki ni primerno za prekajenje, pa kar porabi. Kolješ pač v času, ko že zmrzuje, da se mu ostanki ne pokvari. Lahko v decembru ali januarju kolješ tudi večkrat zaradi tega, da ostanki sproti porabiš.

Drobne vesti

Pripravi klet za shrambo pridelkov. Krompir in enako tudi drugi pridelki potrebujejo za zimo prijetno hladno, vendar ne premrzlo klet, ki se da dobro čistiti in ki ni preveč svetla. Klet terja skrbno snago. Za čiščenje kleti in drugih prostorov za shrambo je zdaj jeseni najprimernejši čas. Ako zračiš klet ob zelo toplem dnevu, se zrak, ki prihaja v klet, shladi, vlaga se zgosti in stene postanejo vlažne. Tako je potem klet vlažna in zatohla. Izberi torej za zračenje kleti tak dan in

čas, da v klet ne bo prihajal pretopen zrak od zunaj. Nadalje je treba pripraviti ležišče krompirja tako, da prihaja do krompirja čim več zraka. Ni primerno, če je krompir previsoko naložen, ker ne more uhajati hlapeča vlaga. Tako začne krompir zaradi nastajajoče vročine gniti. Ako spravljaš krompir v zaboj, naj bodo ti po možnosti plitki. Glavno pravilo pa je, da ne vkleiš vlažnega krompirja. Če je krompir vlažen, ga je treba prej docela osušiti. Nato pa pregled vsake dva ali tri tedne zaloge krompirja in odstrani sproti vse, kar je gnilega.

Otok zlata, ptičji raj

in dežela gorečih gor

Na otoku Novi Gvineji, na katerega so se bili nedavno izkrcali Japonci, živi komaj dober milijon domačinov in okrog 5000 belokožcev. Po velikosti je Nova Gvineja drugi otok na svetu. Velik je približno toliko kakor Švedska in Norveška skupaj. Notranjostina tega velikankega otoka je skoro še povsem neraziskana in neizčrpna, čeprav so velike količine zlata, ki ga prinašajo k seboj reke, privabile kaj hitro v deželo mnogo pustolovcev. Na severu se Nova Gvineja dotika zemskega ravnička, odkoder se potem razteza 2500 km daleč proti jugovzhodu. Njena skrajna južna točka ob Toreški morski ožini je oddaljena od Avstralije komaj 150 km.

V severnem delu je otok gorat. Tam se vleče nedaleč od obale mogočno gorovje, ki doseže na nekaterih točkah višino do 3000 m. Gore strmo padajo proti severni obali. Južni del otoka pa je bolj ravninski svet, kjer se razprostirajo širna močvirja in džungla. Številni ognjeniki so kakor živi, svetlokačji se mejniki, postavljeni ob severni obali otoka, in nudijo čudovite slike, kakršnih ne vidiš zlepa kje drugje na svetu. Njihov ognjenik si vidi na stotine kilometrov daleč. Da notranje zemske sile tu res ne mirujejo, je poleg ognjenikov, ki zmerom znova prižigajo svoje grozeče bakle, pokazal tudi silni potres, ki so ga imeli na Novi Gvineji leta 1937. In ki je skoro čisto razdelal mesto Rabaul. Dokazujejo pa to tudi številni topli vrelci in pogostj morski viharji, ki nastajajo prav zaradi nenadnih premikov zemskih plasti pod morjem.

Ker je otok Nova Gvineja skoro okrog in okrog obdan s koralnimi grebeni, je na tem otoku tudi kaj težavno najti dobro pristanišče, kjer bi lahko pristajale večje ladje. Izjemo pa tvori pravkar omenjeni Rabaul, ki mu kot pristanišču daleč okrog ni enakega.

Na otoku prevladujejo zemski skladi ognjeniškega izvora in je zemlja tam zato tudi izredno rodovitna. Narava jo je sama odlično pognojila. Poleg tega pa je tam tudi dokaj dežja, tako da rastlinstvo res lahko bujno uspeva. Skoro ves otok je porasel s temnozelenimi gozdovi. V teh gozdovih rasejo divji sladkorni trs, bambus, najraznovrstnejše palme in druga drevesa, ki dajejo dragoceni tropski les. V gospodarskem oziru so posebne važnosti kokosove palme.

Domače prebivalstvo sestavljajo tako imenovani Papuanci, prvotno plemo Nove Gvineje, in

Melanezijci, ki so pozneje prišli tja. Ime papua je malajskega izvora in pomeni toliko kakor kodrasta glava. Melanezijci so precej večji in vitki ljudje, njihova polt pa je zaradi najraznovrstnejšega križanja svetlorjava in bledocrna. Njihovi obrazi imajo zoprne poteze. V njihovih očeh pa se bereta prevara in nezaupanje.

Do konca prejšnjega stoletja so bili prebivalci Nove Gvineje skoro povsod še ljudožrci. Še celo danes se najdejo takšni primeri. Obleka je preprosta, kakor so preprosti ljudje sami. Najraznovrstnejši so njihovi okraski iz zobov morskih psov, luskin biserne matice in peres. V življenju tamkajšnjih domačinov imajo zelo pomembno vlogo zakrinski plesalci in plesalke. Te njihove krinke so izdelane zelo duhovito. Tudi postelje in druga oprava po skromnih kočah predstavljajo umetnost zase.

Ko je postal otok 1. aprila l. 1899. nemška kolonija, so bila tedaj izvršena številna dela za napredek tega otoka. Avstralci pa so pozneje, ko so si deželo osvojili, spet vse zanemarili. Nemci so leta 1902, okirli na Novi Gvineji zlate rudnike. Nemški guverner pa ni hotel, da bi šla ta novica v javnost, kajti bal se je, da ne bi bili začeli drveti z vsega sveta tja lovci za zlatom. Ko so Avstralci dobili mandat nad otokom in so izvedeli, kje se skriva zlato, je kmalu zvedel ves svet za nove zlate rudnike. Pravi lov za zlatom se je začel šele leta 1927. Pustolovci se tedaj niso ustrašili divje džungle in ljudstev, ki so bivala tam okoli in tujce napadala z zastrupljenimi puščicami.

Za pustolovskimi iskalc zlata so sledile kmalu velike družbe Zedinjenih držav, ki so začele na debelo stikati za zlatom in odprle svoje obrate. Danes je rudnik v Morabi eden izmed največjih zlatih rudnikov na svetu.

V zadnjem času so povprečno vsako leto nakopali tam za približno dva milijona funtov zlate rude, odnosno do 12.000 kg na leto.

Vse to je imelo za posledico, da so avstralska oblastva zanemarila vsako drugo udejstvovanje.

TO VENDAR NI NIČ ČUDNEGA

14letno dekle čita roman. Konec je bil tak, da se je zaljubljeno dekle zastrupilo, ker jo je ljubimec onečastil. Ko odloži knjigo, vpraša, očeta, kaj pomeni »onečastiti«.

Oče (v zadregi): »To, to je pljuniti v obraz.«

Dekle: »Če je le to, bi se pa vendar lahko kar obrisala...«

NORAH LOFTS

V SUŽENJSTVU

Včasih je to pomagalo, včasih ne. Nekoč pa se je zgodilo nekaj strašnega. Hestera je bila pregovorila Edgara, da mu napravi računsko nalogo, ki bi jo bil moral spisati doma. Hestera se je strogo držala pogodbe, ki sta jo bila sklenila, ko je vrgel žabo, s katero jo je dražil, na cesto. Naslednjega dne pa je prišel Edgar z navidezno prijaznim obrazom k nji in ji ponudil modro papirnato vrečico, ki jo je držal v roki, češ: »Hvala ti, da si mi pomagala.«

Vrečica je bila videti, kakor da je bilo v nji jabolko. Ko pa jo je Hestera odprla, ji je zamežikala nasproti gnusna krastača. Hestera je zakričala, izpustila je vrečico, se zamajala in nezavestna padla na tla. Edgar pa je prsnil v neukročen smeh in je ves žareč nad uspelo šalo — pobegnil.

Ko se je Hestera osvestila, ji je padel pogled na modro vrečico, ki je bila prazna. Prestrašena je planila pokoncu in si stresala obleko v silnem strahu, da ji ni žival zlezla vanjo. Domisljala si je, da čuti na koži mrzli dotik krastače in se je tresla od studa. Slednjič je premagala grozo in je zbežala domov. Sovrašтво in srd sta spačila lepi otroški obraz. Edgar se bo že še kesal za to.

Spoznanje slabosti je začetek moči. Hestera je vedela, da se sedemletna deklica po telesnih močeh ne more meriti z dvanaestletnim dečkom, toda v občevarstvu z gospodično Peckovo se je bila naučila spoznavati premoč duha nad telesom. Naslednje dni je bila mirna in zamišljena, vsa se je predala nalogi, ki si jo je bila zastavila. Nazadnje je našla rešitev.

Edgarjev oče je bil kmet. Njegova hiša je bila izven vasi. Odločil se je bil pošiljati svojega sina v šolo, da mu bo znanje čitanja in predvsem računanja pozneje pri gospodarstvu pomagalo. Kajpada mu ni bilo lahko prebiti vsakega pol dneva brez krepkega fantiča, ki je bil na polju dosti spretnejši kakor v šoli. Po vrhu pa je moral Edgar pasti gosi.

Če ne bi bila od Hesterine miline tako popolnoma zaslepljena, bi moralo biti gospodični Peckovi jasno, da je bilo krivično primerjati Edgarjevo prizadevanje v šoli z Hesterinim, ki je bila vsak dan pri pouku, deček pa le ob ponedeljkih, sredah in petkih. Vse ostale dneve ga je potreboval oče. Hestera je seveda vedela, ob katerih dnevih njen sovražnik manjka. Vedela je tudi, kje je travnik, na katerem je pasel gosi. Bil je precej daleč iz vasi.

Nekega torka je Edgar že ob prvem jutrnjem svitu odgnal svoje varovanke na pašo. Kruh in sir, ki mu ju je bila pripravila mati, je pojedel kmalu potem, ko je prišel na travnik, kjer je moral ostati do večera. Imel je sicer vse žepe polne jabolk, pa kaj je to v primeri z Edgarjevo neutolažljivo lakoto?

Proti poldnevu je presenečen zagledal Hestero, ki je prihajala k njemu. Od cerkve sem je slišal biti uro enajst, to je bila ura, ob kateri se ob torkih začenja pouk, — kako da deklica ni bila pri gospodični Peckovi?

Hestera se je seveda pripravila na to vprašanje. Odprla je usta in mu pokazala mlečni zob, ki se je držal le še za eno samo mesno vlakno: »Danes ne pojdem v šolo. Boli me zob.« Sedla je v travo in čez nekaj časa dodala: »Lepo je tu...« Gledala ga je z nasmehom Dalile, ki je nekoč že Samsona spravila v neprimolike.

Trenotek sta oba molčala. Potem se je Hestera nasmehnila.

»Zakaj se smeješ?« jo je nezaupno vprašal.

»Mislim moram na to, kar sem pravkar videla. Tako smešno je bilo.«

»Kaj pa si videla?« je hotel vedeti.

»Lolly se je rogala Benu Lowu, ki sedi v ječi. Ben jo je slišal skozi mrežo. Prisegel je, da ji bo poplačal, ko pride domov, in vsi pravijo, da mu danes poteče kazen — okrog dvanajstih ga bodo izpustili. Ta ji bo že posvetil! Če pohitiš, prideš še dovolj zgodaj, da ga boš videl.«

»Rad bi, pa ne smem!« je zavzdihnil Edgar. »Paziti moram na te vražje gosi...«

»Je to težavno?« je poizvedovala Hestera.

»Težavno? Neumnost. Vsakdo lahko to dela.«

»Jih bom pa jaz čuvala. Steci v vas in poglej, kako bo Ben Low natepel Lolly. V eni, dveh urah si lahko nazaj.«

V Edgarjevem srcu sta se borili dolžnost in radovednost.

»Pa boš tudi res pazila na žival?« je vprašal, že napol odločen, da sprejme njen predlog. »Če se katera izgubi, me bo stari namlatil, da tri dni ne bom mogel sedeti.«

Kmalu bi se bila Hestera izdala. »Tako? Te mar oče tako strašno pretepa?« je vprašala s škodoželjnim nasmehom. Takoj nato pa se ji zazrcalilo na obrazu sočutje in zamrmrala je: »Kako naj se vendar izgubijo? Bom že pazila...«

Če bi bil Edgar le malo bolj prebrisan, bi se moral vprašati, kaj je vendar nagnalo dekletu, ki mu ni nikdar kazalo prijateljske naklonenosti, da mu hoče zdaj ustreči. Gospodična Peckova mu ni nikdar ničesar povedala o darovih Danajcev. Ničesar hudega sluteč je šel Edgar v past, še prej pa ji je poklonil najlepše rdeče jabolko, ko ga je bil obrisal ob svoj rokav.

Hestera je čakala nekaj minut, ki jih je uporabila za to, da je urezala v leskovem grmu šibo in ji osmukala listje. Ko je bila gotova, da je Edgar že dovolj daleč, da bi mogel slišati vrišč, ki bo zdaj takoj nastal, je planila med gosi in jih razgnala na vse vetrove.

Gosi, ki so bile debele in nevaierne takega ravnanja, so ogorčeno gagale. Očitno so se zavedale svoje vrednosti, zlasti glede na to, da se bodo kmalu izpremenile v božično pečenko. Videti so bile kakor truma imenitnih bitij, na katere se je pognal divji barbarski stvor. Barbarski stvor je bila Hestera. Z vihrajočimi lasmi se je podila za bežečo živadjo in jo z udarci in kamenjem gnala dalje in dalje, dokler niso vse gosi izginile s travnika, deloma v sosednje kmetije, deloma pa so se rešile v bližnji gozdiček. Tam se jim je zbudil nejasen spomin na davne prednike, divje gosi, pa so začele mahati s krili in skušale odleteti.

Preganjanje iz paradiža je trajalo skoro celo uro. Edgar, ki je moral med tem že izvedeti, da je oila zgodba o Lolly in Benu Lowu le plod Hesterine domišljije, je moral, gnan od suma, kmalu prihiteti nazaj. Naj le pride! Dnevi so bili že kratki in imel bo dovolj dela, preden bo vsaj del beguncev spravil nazaj.

Ko je Hestera prispela v šolo, je naredila angelsko nedolžen obraz in je opravičila svojo zakasnitev z zobobolom.

»Ubogo dete,« je očutno dejala gospodična Peckova, »pokaži! Kateri te boli?«

Hestera je ubogljivo odprla usta. Zaskrbljena učiteljica ji je segla v usta in kmalu je imela zob med svojim palcem in kazalcem.

»Tu je!« je zmagoslavno vzkliknila in dvignila nepokojneža visoko v zrak. »Ta te

ne bo nikoli več bolel!« In Hestera je dobila za svojo hrabrost bonbon.

Drugi otroci pa, ki so bili že izgubili svoje mlečne zobe, ne da bi se bila gospodična Peckova mešala v to, so imeli novo priliko, da so se čudili, kakšno reč počenja učiteljica s to Hestero Roonovo, ki je nikdar ne videl izven šole ali na poti v šolo.

Naslednjega dne je vzbujal Edgar pozornost s tem, da ni hotel sesti, temveč je rajši ves čas pouka stal. Naslonjen na komolce je skušal končati lepopisno nalogo.

Med odmorom, je Edgar povedal razredu, kaj mu je bila včeraj zgodila Hestera. Inj potem je spustil hlače. Noben vojak ranjen v vojni, ne bi mogel biti bolj ponosen na svoje brazgotine.

Hestera se je držala ob strani. Bilo ji je jasno, da se je z načrtom, ki si ga je bila izmislila in ga izvršila, postavila izven kroga drugih otrok, ki niso mogli razumeti, da lahko živi na svetu bitje, ki se maščuje na tako okruten način. Od te ure jim je bilaj Hestera tuje, nerazumljivo bitje, ki se ga je treba izogibati in se ga bati, kakor se boje vsi primitivni ljudje vsega tistega, kar jim je neznano.

Edgar je iskal in iskal svoje gosi, dokler ga ni noč prisilila, da je prenehal. Splazil se je domov in je tresoč se priznal, da je izgubil polovico gosi. In čeprav je moral bridko občutiti očetovo jezo, ni koval maščevalnih naklepov. Nasprotno, spoznal je, da bi dobil stokrat povrnjeno vse, karkoli bi storil tej Hesteri.

Hestero je malo motilo to, da poslej nihče v šoli govoril z njo. Samota je ni plašila, saj je je bila vajena. Zrasla je bila sicer v hiši, kjer se je ob večnem prihajanju in odhajanju gostov močnejše čutilo utripanje časa, kakor pa ga je čutil otrok, ki je zrasel v majhni koči, toda Hestera je bila ostala daleč proč od vseh ljudi, ki so s svojimi glasovi polnili gostilno, saj ji je bilo strogo prepovedano bližati se jim. Klub temu je vedela marsikaj, česar Wainwright morda ni vedel. Navadila se je bila, da je postavljala stol k oknu podstrešne sobice, poklekovala nanj in opazovala skozi okno vse, kar se je dogajalo tam v svetu, ki ji je bil vanj prepovedan vstop — kakor plemenita gospodična, zaklenjena v stolpu, hrepeneča zre skozi okno v svobodo.

Tako je šlo življenje dan za dnem mimo lačnih Hesterinih oči. Gledala je, kako so se ustavljale pred gostilno potniške kočije odličnih ljudi, poslušala je peketanje težko otovorjenih konj, gledala je, kako so prihajale in odhajale poštna kočije, videla je ljudi, ki so izstopali, voznike, gonjače živine, postiljene, kadar je postiljon zatrobil na svoj rog, se ji je srce napolnilo s hrepenenjem po neznanih daljavah.

Ko pa se je stemnilo in se je vse pod njo izpremenilo v mešanico prelivajočih se barv, tedaj je Hestera stopila s stola, legla na posteljo, zavrta oči in pustila domišljijo prosto pot. V duhu je videla ljudi, o katerih ji je bila pripovedovala gospodična Peckova: Nona, ki je v svoji veliki barki preživel vesoljni potop; Nerona, ki je zažgal mesto po imenu Rim; Jona, ki ga je požrla riba, pa ga je čez tri dni vrgla živega iz sebe. Predstavljala si je gore, ki so bile tako visoke, da ni noben človek splezal nanje, morje, preko katerega se lahko voziš tedne in mesece, ne da bi enkrat zagledal zemljo, in daljne kontinente, na katerih večno sije solnce in s katerih dobivamo grozdje, smokve in čaj. Te pisane podobe so ji bile obilno nadomestilo za to, da ji je peščica neumnih in omejenih šolarčkov, ki jim je bila najljubša zabava loviti žabe, obračala hrbet in ni hotela govoriti z njo.

PETO POGLAVJE

V istem razmerju, v katerem so rasla Eli na sredstva, so naraščale tudi njene zahteve. Zdaj ji ni bilo več dovolj, da je hodila Hestera v šolo, imeti je morala še eno obleko in krošnjar, ki je ponujal pisane trakove in cenen lišp, obeske, knjige, bonbone, je našel Elo zmerom pripravljeno, da mu kaj odkupi. (Dalje.)

ZA UGANKARJE?

Križanka

Vodoravno: 1. Torišče in bivališče iz zgodovine znanih rokovnjačev. 9. Nestrokovnjak ali z duhovniškega stališča vsakdo, ki ni duhovnik. 10. Velika reka, ki teče nedaleč od Ljubljane. 11. Mož, ki spretno izvaja težke telovadne točke + velika posoda za kisanje zelja. 14. Uslužbenec, ki odpira vrata v hotelu. 15. Italijanski spolnik. 16. Isto kakor na 15. številki. 17. Začetnici imena in priimka znanega slovenskega epičnega pesnika. 19. Majhna odprtina v zgradbi. 21. Norveško glavno mesto. 23. Država, ki meji tudi na Turčijo. 24. Sladek pridelek z besedo, ki je bolj v rabi na štajerskem. 25. Pa v italijansčini in nekaterih slovenskih narečjih. 26. Duhovniški dostojanstvenik. 27. Kazalni zalamek.

Navpično: 1. Ud (kakšnega društva) z drugo besedo. 2. Vodna žival. 3. Indijski zamisek popolnega življenja, neodvisnega od vsakdanjih življenjskih potreb. 4. Sin moža, ki je po starogrški pravljici letel z voščeni perotnicami čez morje. 5. Krstno ime slovite skandinavske filmske igralkice pred prvo svetovno vojno. 6. Bakren z malo drugačno besedo. 7. Prva mati. 8. Upanje z drugo besedo. 12. Lep z drugo besedo. 13. Okrajšava za tri besede, običajno na koncu kakšnega naštevanka. 15. Italijanska denarna enota. 18. Pretekli deležnik nekega glagola, ki pomeni približno tisto kakor točli (ženska oblika; narobe). 19. Z njim zvežeš na primer dva kosa lesa. 20. Besedica v pogojnem stavku. 21. Vrh ostrega predmeta. 22. Poveljujoča pesem.

Skriti imeni

M I R N A
O S K A R
P O K O L
Z N A N O
Z M O T A

Teh pet besed postavi drugo pod drugo v takem vrstnem redu, da bosta dali navpični vrsti, druga in predzadnja, krstni imeni dveh slovenskih pesnikov izpred prve svetovne vojne.

Skrit pregovor

Janičar, kajnit, Jakob, Iskra, kopito, Danica, osebnica, posev, talar soočenje, korito. — Vzem iz vsake besede tri zaporedne črke (ali iz začetka ali srede ali konca besede), pa boš dobil znan pregovor.

Rešitve ugank iz št. 39. Križanka: vodoravno: 1. Ivan Cankar, 9. grba, 10. INRI, 11. Lavdon + šuma, 14. aga, 15. so, 16. tam, 17. eš, 18. klas; navpično: 1. igla, 2. vrag, 3. abvaž (žavba), 4. nad (dan), 5. Niš, 6. knuta, 7. arma, 8. riam (mair-e), 12. osel, 13. noša. — **Skrit pregovor:** lemez, pater, berač, sever, davek, lenuh, ponev, mesec, stric, onamo, ajmar, dekla; pogovor se glasi: Lepa beseda lepo mesto najde.

Ženski vestnik

Med živilno zalogo

naj bodo tudi gobe

Sprememba v hrani je tudi med tistimi sredstvi, ki krepijo naše zdravje. Vsaka skrbna gospodinja bo gledala na to, da bo v svoji shrambi za zimo imela tudi gobe: posušene, vložene, gobji prašek in gobji izvleček. Vsaj posušene ne smejo manjkati. Pisali smo že mnogo o tem, na kakšne načine vse se lahko shranijo gobe za zimo.

Pred kratkim smo opisali pripravo gobjega izvlečka (sirupa ali ekstrakta). Izvleček pa si lahko pripravijo še na en način, pri čemer ostanek nadalje porabiš. Najrazličnejše užitne gobe, ki jih očistiš in na zelo tanke ploščice razrežeš opereš v nekoliko mlačni vodi, kuhaš z malenkostnim dodatkom vode tako rekoč v lastnem soku dalje časa. Pri tem jih precej osoliš in začiniš s kakšnimi dišavami po okusu, vendar ne preveč, da gobe

ne izgubijo svojega vonja in okusa. Ko so se že dolgo kuhale, in vidiš, da je precej soka, odliješ ta sok, nato pa gobe z majhno količino vode znova pristaviš k ognju in po daljšem času spet odliješ sok. To storiš lahko še tretjič, naposled pa gobe še iztisneš. Kar ti ostane, lahko porabiš za gobjo omako ali juho. Sok precedi in ga kuhaj toliko časa, da gosto teče. Shraniš ga v steklenicah, ki imajo zelo tanke vratove, zamašiš s prekuhanimi zamaški in dobro zavežeš s pergamentnimi papirjem ali celofanom. Opozarjamo pa pri tem, da se smejo gobe kuhati le v glinastem ali v dobro loščenem kovinskem loncu. Kozarce moraš shraniti v hladnem prostoru.

Zelo preprosto je vlaganje gob v kis. V to svrhu lahko porabiš vse vrste užitnih gob, tudi manj vrednih, samo mlade morajo biti. Če so majhne, vložiš cele, a debelejšje zrežeš na primerne kose. Gobe za vložitev lepo očistiš in skuhaš v dobrem vinskem kisu, ki si ga osolila in začinila s raznimi dišavami po okusu. Kuhanim odliješ kis, jih pustiš, da se odtečejo in jih zložiš v steklenice, čez nje pa vliješ prej odliči kis z dišavami vred. Čez tri dni kis spet odliješ, prekuhaš in ga ohlajenega zlijaš nazaj na gobe. Na vrh steklenice vliješ malo raztopljenega loja in dobro zavežeš s pergamentnim papirjem ali celofanom. Namesto kisa rabiš lahko limonov sok. Začimbe, ki jih dodaneš, so med drugim: lorberjevi listi, poper, čebula, šalotka, muškadni cvet, gorčično zrnje, sladkor in še kaj drugega, kakor ti pač prija okus.

Lahko pa prej gobe vkuhaš za napravo izvlečka in nato gobe vložiš, kakor je gori opisano. Samo moraš posebej prevreti vinski kis. Tako si pripraviš hkratu izvleček in vložene gobe.

Zelo dober je dalje gobji sok z belim vinom. Najbolje se v to svrhu dajo porabiti kukmaki (šampinjoni), pa tudi globanje (ki je pravo slovensko ime za jurčke), turki, brezovke in še mnoge druge. Gobe očisti in zreži na drobne koščke, nato pa kuhaj z vsemi začimbami, tudi soljo in majhno količino limonovih lupin. V belem vinu. Ko so gobe vrele kakšno uro, precediš sok in ga pustiš ohladiti. V kozarcu, ki je dobro zavezan s pergamentnim papirjem ali celofanom, se ta izvleček na hladnem kraju ohrani precej dolgo časa. Gobe, ki ti po prečeditvi ostanejo, še lahko porabiš za juho ali omako.

Če vsega tega ne storiš, ker je to delo res zamudno, pa si napravi gobji prašek ali pa si vsaj nasuš gob. Gobe očisti in razreži na ne preveč tanke ploščice in deni na lese ali vsaj deske (papirja ne rabi, ker se gobe nanj primejo). Sušiš na soncu, v neprevročni krušni peči in na neprevročnem štedilniku. Tudi v pečici se sušijo, vendar moraš tu še posebno paziti, da se ti ne sežgejo. Med sušenjem v pečici morajo biti vrata malo priprta, da lahko uhajata vlaga in prehlada vročina. Gobe so suhe, ko so tik na tem, da bi se že

Po Steubnu:

RDEČI VIHAR

Povest iz prve indijanske vojne za Ohajo

Lord je razprostrl pismo in govoril:

»Glavar Kajugov Logan je stezosledcu, ki ga je iskal v mojem imenu, izjavil tole: Pozivam, da se javi sleherni bel mož, ki je kdaj lačen stopil v Loganovo kolibo in mu Logan ni dal jesti, pozivam one, ki so kdaj prezebajali ali goli prišli k njemu in jih Logan ni oblekel. Ob zadnji dolgi in krvavi vojni s Pontiakom je ostal Logan mirno v svoji kolibi in je govoril za mir. Tako velika je moja ljubezen do belih, da so moji rojaki s prsti kazali name, če sem šel mimo, in so govorili: Logan je prijatelj naših sovražnikov. Menil sem, da bom do svoje smrti lahko z vami živel v miru. Toda grozota enega samega človeka je to preprečila. Na povelje polkovnika Kresapa so bili zadnji pomlad hladnokrvno in brez vsakega povišja pomorjeni vsi Loganovi sorodniki; tudi ženskam in otrokom ni bilo prizaneseno. Nobena kaplja moje krvi ne utripa več v žilah kakšnega živega bitja. To jo je dvignilo k maščevanju. Iskal sem morilcev, marsikoga sem ubil, maščevalnost sem pomiril. Zavoljo moje dežele se veselil sadoj miru. Toda nikdo naj ne misli, da je moje veselje — bojazan. Logan ni nikoli poznal strahu, nikoli se ne bo umaknil s svoje poti, da bi si zgolj življenje rešil. Čemu tudi! Kdo pa še živi, da bi žaloval za Loganom. Ni ga!«

Lord Denmor je prečital Loganovo pismo s slovesnim, močnim glasom. Proti koncu so zvenele njegove besede, kakor da je globoko ganjen. In ko je končal, je bil v njegovem srcu tišina.

Dane Bun, stari stezosledec, je mrko ždel naslonjen ob svojo puško in počasi majal glavo. A niso samo njega prijele besede užaljenega indijanskega glavarja. Neizrekljiva bolečina kakor tudi plemeniti ponos, ki sta iz pisma zvenela, sta se Daneta globoko dojmila. Tudi drugim Virgincem, med njimi ostrostrelcem, nastavljalcem pasti, pobijalcem bivoloj je prešinila srce slutnja, da tu ne izreka obtožbe samo en Indijanec, marveč da tu vpije po pravičnosti ves indijanski narod, vse opeharjeno, v tla steptano, v lastni deželi ogroženo ljudstvo, velika celota, ki je z Loganovimi besedami dvignila obtožbo.

Toda tišina ni vladala dolgo. Iz kopice svojeglavih, razčepanih granicarjev, ki so stali tam blizu gozdnega roba, je naenkrat zadonel v globoko molčanje hudobno krohotanje. Posmehovali se tam nekateri, krohot je zvenel hreščeče in hripav. Zdelo se je, kakor da se hoče smejalet tam pri gozdu s svojim rezanjem otresti strahu, jeze, srditosti in maščevalnosti. Krohot je bil zasmehljiv in turoben obenem. Može, zbrane na dvorišču, je občila kurja polt. Marsikateri izmed njih je vedel, česa se hočejo oni krohotajoči se moške ob gozdem robu rešiti.

Lord Denmor je nejevoljno, da celo ogorčeno pogledal tja proti gozdu. Tam je stala mogočna postava krepkih, prsi, roki kakor dva bata, glava porasla z dolgimi, gostimi, črnimi lasmi. Orjak je bil videti blede, gotovo je bil šele nedavno ranjen, kajti o'krog vratu je nosil umazanobel zavoj.

Tudi ostali belci so se uzrli po dolginu. Že se je zdelo, da mu je to neprijetno, kajti njegov krohot je utihnil. Samo Indijanci pred lordom Denmorom se niso niti ganili, niti glave niso okrenili. Ko je bil lord Denmor čital Loganovo pismo, so popolnoma vase zlezli vsi 3 poglavarji; enako tiste njihove priče, ki so sedele za njimi.

Tako niso videli — kakor tudi nihče izmed belih — kakor se je tam iz gruče njihovih rdečih bravic, ki so stali na robu dvorišča nedaleč od

smejajočega se dolgina, izmuznila majhna, vitka postava, ki je bila popolnoma neindijansko okrašena. Zagonetni fant je izginil neopaženo v gozd, potem pa je za prvimi debli prisikljajal tja, odkoder se je prej oglasil krohot.

Da, Indijanec je poznal tega longina. Tenskvatava pač ne bo nikoli pozabil obličja tega črnega moža. Ta orjak je bil tisti, ki je streljal na žene in otroke... tam pred bajto obnejnega oštirja... ob oni široki reki... Takrat je Tenskvatava moral mirno gledati strašne prizore in je nato vpil: pobegnili in njegov brat ga je pozneje dostikrat zavoljo tega ozmerjal... Toda danes noče pobegniti... ne, danes pa ne... Vročično mu sijejo oči... mrzlično mu utripa srce, ko se za debli pritihotapi... za hrbet onega divjaka. Danes, danes, se je treba maščevati... za umor Loganovega sinčka... malega zlatega sončeca... In maščevati se je treba, ker ga je Tekumze tolikokrat ozmerjal...

Lord je medtem nadaljeval:

»Imamo tu še drugega Loganovega odposlanca. Upa, da nam hoče poglavar rodu Kajugov po njem vendarle sporočiti, da želi mir, kajti če ne zagotovi miru, ga bom zasledoval tja do onih mej, kjer se začnejo led in sneg. Če pa hoče mir in ga odobrava, bom verjel njegovi besedi brez podpisa... Kje je mladi bojevnik rodu Šavanov?

Za tremi indijanskimi glavarji se je izmed priče dvignil Tekumze in stopil pred lorda. Dane Bun, ki je stal poleg lorda Denmora, je široko razprl oči; ali ni to tisti mladi fant, ki je takrat v Kentukiju, kakor je pripovedoval Mirko, umoril oba njegova tovariša. Mirko ga je takrat imenoval Tekumzeja, in to ime si je Dane Bun zapomnil. O Tekumzeju se je govorilo, da je v družbi z Loganom pomiril vso morilsko družbo, zbrano pri oštirju Gritjuzu... In na okrvavljeni pšici, ki je visela nad mrličem na bivolji sledi ob Modri reki, so niti Indijanci, ki so imeli v Šavanovih zanesljivi

rade lomile. Tiste gobe, ki jih imaš namenjene za prašek, pa morajo biti tako posušene, da hrustajo in se gladko lomijo. Zmelješ jih lahko na kavnem mlinčku, iz katerega pa moraš spraviti vonj po kavi, katerega se gobe rade navzamejo in potem nimajo več svojega čistega gobjega okusa in vonja. Vonj po kavi vzameš iz mlinčka, če zmelješ prej na njem kosček prepečenca ali posušene kruha. Gobe za prah moraš pred sušenjem posebno skrbno očistiti in po potrebi tudi oprati, medtem ko se gobe za navadno sušenje tudi dobro očistijo, a prati jih ne smeš. Za navadno sušenje so pripravne zlasti nastopne gobe: globanje, turki, brezovke in druge cevaste gobe (le maslenke ne), dalje smrčki, hrčki, kolobarnice, šampinjoni (kukmaki), štorovke, trobente, zemljevec, jezevke in nekatere druge. Tudi lisičke se lahko sušijo, a se morajo potem dalje časa kuhati, ker so trde. Za prašek lahko sušiš vse užitne gobe.

Gobji izvleček (sok) in prašek se rabita kot dodatek k juham, omakam in kakšnim pečenkam. Iz praška lahko samega skuhaš tudi juho.

Za kuhinjo

Hlebkici iz mešane moke z mezgo. Vzemimo kilograma turščične moke (ali riževe ali kake druge moke, ki jo imaš po naključju), potem eno četrt kilograma enotne moke, čisto malo maščobe, malo sladkorja, eno jajce, malo soli, en pecilni prašek in četrt litra vode, ki si jo z mlečnim praškom spremenila v mlečni nadomestek. Napravi gladko testo, ga razvaljaj za kakšen prst na debelo in razreži na primerne kvadrate. Na vsak kos deni po eno žlico kakršnekoli mezge in ogle zavij, da dobiš hlebce. Deni v namazano pekačo in počasi speci v neprevročni pečici.

Fižol z jabolki. Zda, ko dozorevajo jabolka, ki jih lahko s pridom uporabiš na mnoge načine. Eden takih načinov je kuhanje jabolk s fižolom, pri čemer dobiš preprosto, a vendar dobro jed, ki ugaja posebno sladkosnedežem. Najprej naluščiš presni fižol in ga kuhaš. Nato olupiš in narežeš na koščke jabolka, ki jih daš v lonec z ne čisto kuhanim fižolom, kateremu nisi odcedila vode. Zda kuhaš dalje, dokler niso kuhana tudi jabolka. Če so jabolka kislá, dodaš malo sladkorja in, če imaš na razpolago, še nekaj sirovega masla, pa je jed gotova. — Prav dobra so tudi pečena jabolka, ki jih cela spečeš na pekači v pečici in ti ni treba pri tem trošiti sladkorja kakor za kompot. Peči pa moraš le ene vrste jabolk, da se enakomerno spečejo.

Krompirjeva juha z gobami. Krompir in gobe očistiš in razrežeš v ploščice. Nato napraviš prežganje iz masti, sesekljane čebule, sesekljanega petršilja in moke. V tem prežganju med stalnim mešanjem skuhaš z ustreznim dodatkom vode gobe in krompir do mehkega. Juho osoliš in začiniš s poprom in z majhno količino limonovega soka. Za juhe so porabne zlasti nastopne gobe:

globanje (jurčki), turki, brezovke, maslenke, kravjače, peščenke in drugi užitni zastopniki gobanovega sorodstva (cevaste gobe), dalje karželjni, dežnice sirovke, štorovke, lisičke, trobente, zemljevec, jezevke, grive, smrčki, hrčki, prašnice in gomoljke. Zlasti neprimerne za juho so mlečne pečenice ki v juhi čisto izgubijo okus, a za praženje so odlične.

Gobji kompot. Primerno količino očiščenih in razrezanih globanj (jurčkov), maslenk ali slinavk skuhaš v majhni količini le malo osoljene vode in dodaš nato kozarec belega vina, malo limonovih lupin in nekoliko cimeta. Vse skupaj pustiš vreti še deset minut.

Koristni nasveti

Zda si nasušil povrtnine za zimo. Navodil za sušenje povrtnine smo objavili v našem listu za cel koš. Zda je zadnji čas, da si založiš shrambo tudi s temi živili. Jesen je in vsak čas se lahko vreme spremeni in ugonobi povrtnino. Dnevno lahko zda odbiramo pridelek in sušimo paradižnike in zelenjad. Sušimo na soncu, na štedilniku, v pečici in krušni pečici, vendar ne v prehudi vročini in ne prenačlo.

Posušeni jabolčni olupki so dobri za čaj. Jabolka rabimo tudi za kompot in marmelado pri čemer jih lupimo. Prav tako jih često sušimo olupljene. S tem nam ostane mnogo olupkov, ki pa jih ne zavrzimo, temveč posušimo. Posušeni jabolčni olupki so izvrstni za čaj. Sušimo jih najlaže tako, da jih potresemo na goste lese in izpostavimo preprihu. Sušenje na soncu ni priporočljivo.

Mokra goba vsrka duh po tobaku. V sobah, kjer se mnogo kadi, diši prav vse po tobaku, kar naposled celo kadilcem ni všeč. Ta duh spraviš iz sobe, če pustiš čez noč v njej mokro gobo. Goba mora tako dolgo ostati vlažna, da vsrka ves neprijetni tobakov vonj.

Zarkemu sirovemu maslu izboljšaš okus. Umij žarko sirovo maslo v mrzli vodi in ga pusti raztopiti na milem ognju. Ko se začne kaditi, dodaj skorjo kruha in pusti cvreti še naprej kakšno četrt ure. Nato odstrani kruh, ki se ze navzel slabega okusa, maslo pa precedi v čisto posodo skozi sito, ki si ga prekrila s tanko mokro krpo.

Čevljev ne maži preveč. Čim manj globina rabiš, tem dalje si ohraniš čevlje. Če so premočeni, jih dobro obriši, jih napolni s starim časopisnim papirjem in jih ne izpostaviš vročini ob peči.

Kis proti plesni sira. Če hranite sir, ga zavijte v vlažno cunjo, ki je prej namočena v kis.

Paradižniki se laže lupijo, če jih najprej skoplješ v vroči, nato pa takoj v mrzli vodi.

Borova kislina ohranjuje mleko. Malo borove kisline dodaj svežemu mleku, pa ostane mleko sveže še enkrat tako dolgo kakor sicer.

jih sporoča belim ljudem, ko se vendar tako strašno bojijo Tagajute: Tagajuta bo varoval mir, dajte mu zatorej, da v miru umre!

Spet je zavladala tišina po teh besedah, ki so bile izgovorjene z globokim mračnim glasom. Tekumze je govoril angleški, beli ljudje so razumeli besedo za besedo.

Tedaj je še enkrat zadonelo od gozda sem porogljivo krohotanje, ki se je izpreverglo v hreščee hihitanje. Naenkrat pa se je začel samo votel udarec. Krohotanje je prenehalo, trenutek nato je odjeknil grozoten vztrik čez mrtvaško mirno dvorišče. To je bil živinski vztrik, ki je pa prešel v strahotno, zateglo ječanje, ki je tudi kmalu ponehalo. Nastala sta zmeda in razburjenje, počil je strel, še eden, videti je bilo nekoga na begu v gozd. Nekaj graničarjev je hitelo za njim. Naenkrat je zaregljalo iz pušk. Potem je pa glas lorda Denmora preglasil vpitje in hrušč:

»Vilkins, obkrožite rdeče, ki so tu, naj se nihče izmed njih ne makne z mesta. General Levis, vi mi jamčite za življenje množice tam zadalje!«

Zda so se oglasila povelja, čuti je bilo ropotanje s puškami in šumot usnja, četa Angležev se je naglih korakov strnila v krog okoli Kornstarka in njegovega spremstva, druga četa pa je obkrožila ostalo gručo, ki je samo strmela, kaj se tu dogaja. Že so se ti obkoljeni Indijanci hoteli postaviti po robu, ker so pač sodili, da jim gre za življenje. Ali že je bil Dane Bum pri njih, priskočil je tudi Simon Girty, izgovorila sta samo nekaj besed in Indijanci so ostali mirni, čeprav so njihovi obrazi razodevali veliko razburjenje.

V tem so že Virginci prinesli mrliča in so truplo položili pred lorda Denmora. Vpili so in razsajali in zahtevali kaznovanje Indijancev. Naenkrat je smrtno sovraštvo zoper vse rdečkožce spet zaplalo v teh obrazih. Lord pa je zrl v grozotno razmrvarjeno glavo mrliča: z bojnim batom mu je bila glava od zadaj popolnoma razbita. Obraz pa ni bil niti malo poškodovan.

Vitamin C krepi odpornost proti boleznim

Kdor ne dobliva dovolj vitamina C, lahko zboli za skorbutom, to je boleznijo, ki se kaže v nagljenju k krvavitvi, krvavečemu vnetju dlesni, izpadanju zob in naraščajoči onemoglosti. Ta bolezen se odpravi z vitaminom C, ki tudi sicer pomaga človeku do tega, da postane njegovo telo zelo odporno proti boleznim. Vitamin C je torej za človeka nepogrešljiv.

Največ je tega vitamina v limonah, pomarančah, zelju, špinatu, hrenu, jagodah in zlasti v šipku. Če uživaš te plodove ali piješ šipkov čaj, doblivaš vase dovolj tega snovi. Če pa na koncu koncev teh plodov nimaš dovolj na razpolago, lahko kupiš v lekarni umetno pripravljene vitamin C.

Mehikanska mušnica omamlja kakor alkohol

V Mehiki rase posebne vrste mušnica, ki jo uporabljajo za omamljanje. Klobuk te gobe je črnkasto in kavrnjavkasto barve. Razen te uporabljajo Mehikanci za omamljanje tudi nekatere druge gobe. Posledice uživanja teh gob se kažejo v neverjetni občutljivosti. Če se samo dotakneš omamljenca, že godrnja. Njegove oči so posebno občutljive za svetlobo, veke pa postanejo rdeče. Tudi sluh je prenapet. Bolniki tožijo o ropotu že pri navadni hoji. Navadno tiktakanje ure se jim zdi kot močno udarjanje. Takim omamljencem diši vse po kuhinji, čebuli, tobaku, milu in podobnem. Omamljenci se mnogo pote, posebno v prvih urah omame. Voda jim kaplja iz ust, oči in nosa. Bolnike žene pogosto na vodo, toda izločevanje je zelo težavno. Duševno stanje je podobno tistemu, ki ga doživi vinski pijanec. Omamljenci najprej mnogo klepečejo in bahavo pretiravajo, kasneje pa nastopi pri mnogih pretirana razigranost pri nekaterih otoplost, pri tretjih pa tudi neprijetno in napadalno razpoloženje. Ponoči težko zaspe. Omamljenci ne prestopajo govore in klepečejo. Če jih v govoru prekinemo, so užaljeni in groze, da se bodo pritožili pri tej ali oni visoki osebnosti. Naenkrat prično otroško ihteti in naposled jih objame nemirno spanje. Naslednje jutro se prebude s hudim mačkom. So hrpavega glasu, jezik imajo rumen, iz ust pa jim prihaja smrdljiv diš. Omamljenci tožijo o hudi žeji, bolita jih želodec in glava, težavno dihaajo, srce jim močno utriplje. Včasih jim trepečejo tudi obrazne mišice ali pa dobe krče v bedrih.

Omamne snovi so v klobukovi kožici. Ako to kožico odstranimo ali pa poparimo klobuk z vročo vodo, postane mehikanska mušnica nestrupena.

Kemiki so dognali, da vsebuje ta strupena goba najmanj štiri različne strupene snovi. Zato se pojavljajo ob omamah tudi različna razpoloženja.

Lord Denmor je spoznal v mrliču onega moža, ki se je prej tako zoporno krohotal. Njegovega imena ni vedel, stalno ga je prevzemal skrit srd: le še malo je manjkalo, da bi bila sklenjena mirovna pogodba in zdaj je s tem ubojem končano vse njegovo naklepanje; vse njegovo prizadevanje je z enim mahom porušeno.

Lord Denmor se zdaj ni več upal govoriti Virgincem o miru. Poznal je graničarje. Zda bi bili zahtevali vojno na nož in zelo težavno bi bilo doseči svoboden odhod Indijancev iz tega kraja. Vedel je, da bodo graničarji zahtevali, naj da enostavno ustreliti poglavarja Kornstarka in vse njegove spremljevalce...

Dobro, da so vojaki bili blizu. Lord Denmor nikakor ni mislil na to, da bi se dal prisiliti h kršenju besede. Prinašalci miru so bili varni vselej in povsod, četudi so bili Indijanci, nje ni smel nihče raniti... tem manj, če jih je ščitila beseda angleškega lorda.

Lord Denmor se je obrnil:

»Kdo je to storil?« je vprašal razsajajoče Virgince.

»Neki rdečkožec, seveda,« je dvajset glasov zarjulo v odgovor.

»Kje je zdaj?«

»Kje neki! Zanimivo vprašanje! V gozdu, kje pa! Izginil je, pobegnil, kakor bi se bil pogreznil v zemljo!«

»Ali ga kdo zasleduje?«

»Da, seveda, kakih sto mož je za njim...«

»Tedad ga bomo pač ujeli...«

»Ujeli ali pa ne... Zakaj varujete in ščitite rdečkožce? Postrelite vso to tolpo, potem se kaj takega ne bo več ponovilo. Mar nismo takoj rekli: zvestoba pri Indijancih! Kdo je še kdaj slišal o poštemen Indijancu! Tu se razpravlja o miru, a tam, komaj sto korakov stran pobijajo naše ljudi...«

(Dalje)

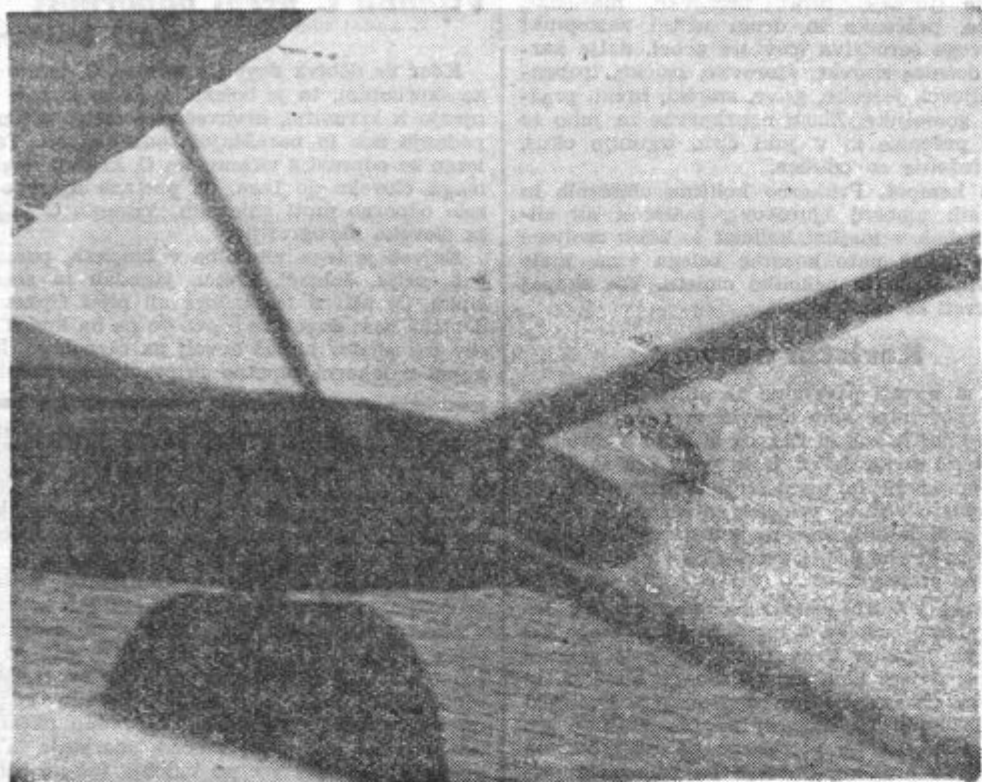
vo ugotovili, da je Tekumze tudi tu ubijal. Saj njegov priimek je bil vendar Leteča pišica. Mirko, ki je to gotovo najbolje vedel, ni nikoli tajil, da je takrat Tekumze zasledoval tiste belce... Dane Bun znova zamaže z glavo, spet stoji Tekumze pred njegovo puško in spet ni mogoče, da bi se nad njim maščeval. Dane Bun si mrmra v brke: »Tale mladenič je zdaj pod mirovno zaščito in jaz sem vesel, da je tako. Dovolj je poteklo krvi...«

Stari stezosledec in lovec, ki nikakor ni bil mehkega srca, je pa vendar bil pravičen in tudi dovolj prebrisan, da je vedel: Tale mladi Savan je bil pač upravičen storiti razna morilska dejanja, a Dane Bun je dovolj možat, da lahko celo obhoduje junaštvo mladega Indijanca, ki hladno prezira smrt.

Tekumze je mrko pogledal stezosledca Daneta Buna. Tudi on ga je spoznal. Toda noben njegov gib ni izdal njegove misli, ko je tako nenadno spet stal nasproti možu, ki je bil odkril skrivnostno, divjačine polno in plodno deželo Kentuki. Da, odkril jo je belim ljudem in je zdaj pri sklepanju miru dosegel pravico, da se napoti tjakaj. Nobena poteza v Tekumzejevem obrazu ni izdala obžalovanja, ki ga je Tekumze občutil pri sami misli na izgubljen domovino, polno gozdov in divjačine, domovino, ki jo je tako srčno ljubil od svoje najnežnejše mladosti. Zda mu je ni bilo žal, ko je vedel, da jo bo zasegel tale mož, Dane Bun.

Tekumze je stopil pred lorda in rekel:

»Poglavar Tagajuta iz rodu Konošijonov govori skozi usta tistega, katerega je ljubil, ko je še živel: Tagajuta je mrtev, njegova duša je umrla, četudi njegovo telo še živi. Beli ljudje so morili tiste, katere je on ljubil, in Tagajuta se je maščeval. Toda načini maščevanja so umorili Tagajuto dušo, da je skopnela kakor sneg v poletni pripek. Nikoli več ne bo Tagajuta dvignil orožja zoper kakega rdečega moža kakor tudi ne zoper živali ali zoper bele ljudi, ki so še hudobnejši kakor živali... To so njegove poslednje besede, ki

Italijanska bojna letala napadajo sovražni konvoj na Sredozemskem morju

MOJA RAJNKA LJUBICA

Nad vse sem jo ljubil! Zakaj človek ljubi? Ali ni čudno, da človek ne vidi na svetu drugega kakor eno bitje, da nima v zalogi več kakor eno misel, v srce več kakor eno željo in v ustih le eno ime: ime, ki neprestano izvira kakor voda studenca iz globine duše, ki prihaja na ustnice in ki ga človek izgovarja, ponavlja in neprestano mrmra kakor molitev.

Ne mislim pripovedovati cele najine zgodbe. Srečal sem jo in vzljubil. To je vse. Eno leto sem živel od njene nežnosti, v njenem objemu, od njene ljubeznivosti v njenem pogledu, v njenih oblekah, v njeni besedi, zvezan od vsega, kar je prihajalo od nje, tako zelo, da nisem vedel, ali je dan ali noč ali sem živ ali mrtev.

Potem pa je umrla? Kako. Ne vem, ne vem več.

Nekega deževnega večera se je vrnila premočena domov in drugega dne je začela kašljati. Nekako teden dni je kašljala in legla.

Kaj se je zgodilo? Ne vem več.

Zdravniki so prihajali, predpisovali zdravila in odhajali. Njene roke so bile vroče, čelo žareče in vlažno, njen pogled sijal in žalosten. Govoril sem ji, ona pa mi je odgovarjala. Kaj sva si pripovedovala? Ne vem več. Vse sem pozabil, vse, vse! Umrla je, prav dobro se spominjam njene šibkega zdihljaja, njenega tako slabotnega zadnjega zdihljaja.

Ničesar nisem več vedel. Ničesar. Videl sem duhovnika, ki je izgovoril besede: »Vaša ljubica.« Zdelo se mi je, da jo je psoval. Ko je bila mrtva, ni nihče imel pravico to vedeti. Spodil sem ga. Prišel je drug, ki je bil zelo dober. Jokal sem se, ko mi je govoril o njej.

Vprašali so me tisoč reči glede pogreba. Ne vem več. Spominjam se pa prav dobro krste in zamolklih udarcev kladiva, ko so jo zabivali vanjo.

Zagreblji so jo! Pokopali! V jamo! Nekaj oseb je prišlo. Prijatelji. Pobegnili sem. Bežal sem. Dolgo časa sem blodil po ulicah. Potem sem se vrnil domov. Drugega dne sem se odpravil na potovanje.

Včeraj sem se vrnil v Pariz.

Ko sem spet zagledal svojo sobo, najino sobo, najino posteljo, najino pohištvo, vso to hišo, kjer je ostalo še vse, kar ostane o življenja bitja po njegovi smrti, me je obšla tako močna bol, da bi bil kmalu odprl okno in se pognal na cesto. Nisem mogel več ostati sredi teh reči. Pograbil sem klobuk, da bi pobegnil. Ko sem prišel do vrat, sem moral nimo velikega ogledala v veži,

kamor ga je bila dala postaviti, da se je v njem lahko vsako jutro pogledala od nog do glave, ko je šla z doma, da je videla, ali je bila vsa njena obleka v redu, ali je bila vsa čedna od čevljev do klobuka.

Ustavil sem se pred tem ogledalom, ki se je v njem tolikokrat gledala. Tolikokrat, tolikokrat, da je moralo še hraniti njeno podobo.

Stal sem vzravnal pred njim in drhtel, oči pa sem imel uprte v gladko steklo, ki je bilo prazno, a jo je prej vsebovalo vso, jo imelo kakor sem jo imel jaz. Zdelo se mi je, da ljubim to ogledalo; pobožal sem ga, bilo je mrzlo. Oh, spomin! Nesrečno zrcalo, žgočo, živo, strašno zrcalo, ki je zbuvalo v meni toliko muk! Srečni ljudje, katerih srca pozabijo kakor ogledalo.

Šel sem iz hiše in proti svoji volji zavil proti pokopališču. Našel sem njen preprosti grob, marmornat križ s temile besedami:

»Ljubila je, bila ljubljena in je umrla.«

Ležala je tu spodaj strohnela! Kakšna groza! Davil sem se v solzah.

Dolgo, dolgo časa sem ostal: Potem sem se zavedel, da se dela mrak. Tedaj se me je polastila čudna, neumna želja obupanega zaljubljenca. Hotel sem prebiti noč blizu nje, poslednjo noč, da bi jokal na njenem grobu. Toda videli me bodo in me pregnali. Kaj naj storim? Postal sem prekanjen. Vstal sem in začel bloditi po tem mestu pokojnih. Hodil sem, hodil. Kako majhno je to mesto v primeri s tistimi, v katerem so živeli. Pa vendar, koliko več je teh mrtvih kakor živih!

Ob koncu pokopališča sem iznenada zapazil zapuščen del pokopališča, kjer so križi odgniti. Bilo je polno divjih rož, visokih črnih cipres, žalosten in veličasten vrt, ki ga hrani človeško meso.

Bil sem sam, čisto sam. Počutil sem za zeleno drevo. Ves sem se skrli med debelimi, temnimi vejami.

Tako sem čakal in se oklepal debela kakor brodolomec svoje razbitine.

Ko je noč postala črna, zelo črna, sem zapustil svoje skrivališče in začel tiho in s počasnim koraki hoditi po tej zemlji, polni mrtvih.

Taval sem dolgo, dolgo. Nisem je več našel. Z iztegnjenimi rokami in odprtimi očmi zadevajoč se z rokami, z nogami, s prsi in celo z glavobom gomile sem hodil, ne da bi jo bil našel. Iskal in tipal sem kakor slepec, ki išče pot, tipal kamne, križe, železne rešetke, steklene krone, krone iz ovelega cvetja! S prsti sem čital imena

tako, da sem z njimi tipal črke! Kakšna noč, kakšna noč! Nisem je mogel najti!

Nobene mesečine! Bal sem se, groza se me je lotevala na teh ozkih stezah med dvema vrstama gomil! Povsod same gomile. Na desni, na levi, pred menoj, okoli mene, povsod gomile! Sedel sem na eno izmed njih, zakaj nisem mogel več hoditi, tako so mi kolena klecala. Slišal sem, kako mi je bilo srce. Slišal sem pa še tudi druge reči. Kaj? Zmeden, nepopisen šum! Ali je bil v moji zmedeni glavi ali v nepredirni noči ali pod zemljo, posejano s človeškimi trupli? Gledal sem okoli sebe.

Kako dolgo sem ostal tam? Ne vem več. Bil sem ohromel od groze, pijan od strahu, toliko da nisem tulil, pripravljen na smrt.

Nenadno se mi je zazdelo, da se je marmornata plošča, na kateri sem sedel, začela premikati. Zares, premikala se je, kakor bi jo nekaj dvigalo. Naglo sem se pognal na sosedni grob in videl, da, videl, kako se je kamen, ki sem ga zapustil, obrnil pokoncu: prikazal se je mrtvec, gol okostnjak, ki je bil kamen s svojimi ukrivljenimi rameni odvalil. Videl sem, videl prav dobro, četudi je bila noč zelo temna. Na križu sem lahko čital:

»Tu počiva Jacques Olivand, umrl v enainpetdesetem letu starosti. Ljubil je svoje, bil pošten in dober, zato je tudi preminil v božjem miru.«

Medtem je tudi mrtvec prebral besede napisane na križu. Potem je pobral na poti majhen oster kamen in začel skrbno drgniti tiste besede. Počasi jih je vse izbrisal gledajoč s svojimi praznimi očmi na prostorček, kjer so bile še pred kratkim vklesane. S koncem kosti, ki je bila nekoč njegov palec, je z žarečimi črkami napisal te besede:

»Tu počiva Jacques Olivand, umrl v enainpetdesetem letu starosti. S svojimi okrutnostmi je pospešil smrt svojega očeta, da bi podedoval po njem, trpinčil svojo ženo, mučil svoje otroke, sleparil sosede, kadarkoli je mogel in klavrno umrl.«

Ko je končal svoje pisanje, je mrtvec nepremično gledal svoje delo. Ozrl sem se in opazil, da so bili vsi grobovi odprti, da so vsi okostnjaki vstali iz njih, da so vsi izbrisali laži, ki so jih bili sorodniki napisali na nagrobne spomenike. Potem so nanje napisali resnico.

Spoznal sem, da so vsi bili mučitelji svojih bližnjih, da so bili polni sovraštva, nepoštenjaki, hinavci, lažnivci, obrekovalci, zavistneži, da so kradli, sleparili, opravljali različne nepoštenne posle in odurne reči, ti ubogi očetje, te zveste žene, ti vdani sinovi, te mlade nedolžne deklice, ti vrli trgovci, vsi ti brezmadežni moški in ženske.

Vsi hkratu so zapisali kruto, strašno in sveto resnico, ki jo je ves svet prezrl, kakor bi je na zemlji ne bil videl.

Mislil sem si, da je gotovo tudi ona izbrisala svoj napis. Stekel sem brez strahu mimo teh napol odprtih grobov, mimo razpadajočih trupel, mimo okostnjakov proti njej, zakaj vedel sem, da jo takoj najdem.

Od daleč sem jo spoznal, ne da bi bil videl lice, ovito z mrljiškim prtom.

Na križu iz marmorja, kjer sem malo poprej čital: »Ljubila je, bila ljubljena in je umrla,« sem zdaj čital: »Šla je nekega dne na izprehod, da bi varala svojega ljubimca; v dežju se je prehladila in potem umrla.«

Zdi se mi, da so me ob svitu nezvestnega odnesli od groba.

Guy de Maupassant.

PRAH ZA STENICE

Kupec: »Gospod Pehar, prosim prašek za steno.«

Trgovci: »Za koliko pa?«

Kupec: »Ne vem. Jih nisem štel.«

VPRAŠANJE JE PREDRAGO

Ženka: »Ne ljubiš me več! Kadar se zdaj jočem, me nikoli več ne vprašaš, zakaj se jočem!«
Možek: »Veš, dragica, ta vprašanja so me veljala že mnogo denarja!«

NERODNO VPRAŠANJE

Jože: »Gospodična, ali bi hoteli bogatega moža, čeprav bi bil tepec?«

Špelica: »Zakaj me vprašujete? Mar ste vi bogati?«

V GOSTILNI

Koren sedi v gostilni, pije pivo in gleda, kako naliva krčmar kozarec za kozarcem. Ko dobe vsi gostje svojo pijačo, se spusti s krčmarjem v pogovor. »Ali iztočite dosti na dan?«

»O, gre,« reče krčmar. »Tri, štiri sodčka.«

»To je pa precej. Jaz bi vam lahko pomagal, da bi jih vsaj pet.«

»Kako pa?« hitro vpraša krčmar, željan za služko.

»O, prav lahko. Samo do vrha morate napolniti vsak kozarec.«

DOMAČE NOVICE

* **Nov čas zatemnitve.** Visoki komisar Ljubljanske pokrajine je odredil, da se morajo do nove odredbe izpolnjevati določbe o zatemnitvi od 20.30 do 6. jutraj.

* **Glasbeni tečaji v GILLoveu zveznem poveljstvu.** Ob obnovitvi svojega dela je žensko nadzorstvo začelo vpisovanje v glasbene tečaje. Za zdaj se sprejemajo le prošnje za priprave k tečaju pouka igranja na harmoniko. Članice, ki bi se hotele koristiti s priložnostjo, ki se jim nudi brezplačno, naj se radi vpiše v omenjeni tečaj javijo v uradih GILLovega zveznega poveljstva.

* **Smrt uglednega zdravnika.** Po večmesečni hudi bolezni je umrl primarij novomeške moške bolnišnice g. dr. Ignacij Paulič. Pokojnik izhaja iz znane litijske družine Pauličev. Že njegov oče je svoje življenje posvetil zdravniškemu poklicu in bil dolga leta okrajni zdravnik v Litli. Njegov sin Ignacij je občutil v sebi visoko poslanstvo. V prvi svetovni vojni je bil vpoklican kot zdravnik v sprednje črte, dokler ni bil na galiskem bojišču ujet. Tudi v vojnem ujetništvu je z enako vestnostjo izvrševal zdravniški poklic. Po končani svetovni vojni se je naselil v Novem mestu, kjer je zaradi svojih izrednih sposobnosti kmalu napredoval za primarija bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji. Posebno je zaslovel kot odlični kirurg, ki je izvrševal najtežje operacije z največjo mirnostjo in natančnostjo. Vsa zadnja leta je bil zdravnik Zavoda za socialno zavarovanje in je kot tak užival posebno pri delavstvu veliko priljubljenost. Bil je izredno mirnega značaja. Vse svoje življenje je posvetil le svojim neštetim bolnikom in svoji družini. Med prebivalstvom je bil zaradi svojega klenega in mirnega značaja izredno priljubljen. Vendar pa tudi njemu življenje ni bilo z rožicami postlano. V zakonu sta se mu rodila hčerka Elza in sin Niko. Toda še ne pred dobrim letom mu je smrt ugrabila hčerko, ki je kot študentka arhitekture že kazala izredne sposobnosti. Vrlega zdravnika bo vsa Dolenjska hudo pogrešala. Zapuščila soprogo in sina visokošolca Nikota. Ohranili ga bomo v blagem spominu, žalujočim iskreno sožalje!

* **Smrt najstarejšega šolnika Ljubljanske pokrajine.** Od Device Marije v Polju je prispela vest, da je na svojem domu umrl nadočitelj v pokoju g. Franc Kavčič štirinajst dni pred dopolnjenim 96. letom. Rajnik je bil doma iz Ledin med Idrijo in Ziremi. Rodil se je 1. 1846. Že s 17. letom je bil nastavljen za podučitelja v Semiču. Po dveh letih je bil premeščen za vodjo enorazredne šole v Dragatušu in je tam ostal 18 let. Iz Bele krajine ga je službena dolžnost poklicala k Devici Mariji v Polju na tamošnje dvo-razrednico. Pod njegovim vodstvom je šola lepo napredovala in bila, ko je bil po 50-letnem službovanju Franc Kavčič upokojen, že štirirazrednica. Pokojnik je bil odličen vzgojitelj. Franc Kavčič je posvečal mnogo prostega časa tudi ljudski prosveti. Slovel je kot dober čebelar in vrtnar. Naj v miru počiva! Svojem odkritosrčno sožalje!

* **Oče slikarja Jakca je preminil.** V Ljubljani je po daljšem trpljenju umrl g. Anton Jakac, oče našega umetnika Božidarja Jakca. Štel je 77 let. Po rodu je bil iz Istrije. Bil je najstarejši sin uglednega gospodarja. Nemirni duh ga je odtrgal od rodne grude, da se je posvetil trgovinskemu in gostilniškemu poklicu. Leta 1896 se je naselil z družino v Novem mestu, kjer je pozneje zgradil hotel in kavarno. Prevelika podjetnost in zaupljivost sta Antona Jakca zavedli v nesrečo. Nato ga je pot za kruhom zanesla v Belo krajino h gradnji železnice in v Rumunijo, kjer ga je zajela svetovna vojna. Po vojni je spet začel gostilno v Novem mestu in se je bavil s trgovino s poljskimi pridelki. Leta 1920. je na Grosupljem po nesreči padel pod vlak, ki mu je odrezal obe nogi. Pred leti sta mu umrli še hči in žena. Tako mu je izmed šestih otrok ostal samo še slikar Božidar. Rajnkemu bodi ohranjen lep spomin!

* **Odprava omejitev za vino.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naredbu, po kateri so zbiranje, prevažanje in trgovanje z vinom prosta vsakršne omejitve (zapore) in smejo te posle izvrševati podjetja, zasebniki in ustanove, ki so jih doslej upravičeno opravljali.

* **Predpisal za hranjenje in prevažanje soli in tobaka.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbu: Za posedovanje, hranjenje in prevažanje soli in tobaka domače in tuje proizvodnje, ki jo prodaja monopolna uprava, je za količine kuhinjske soli nad 5 kg

in tobaka nad 1 kg na ozemlju Ljubljanske pokrajine obvezna izkaznica, ki jo izdaja za Ljubljano skladišni urad tobačne tvornice v Ljubljani, za druge kraje pokrajine pa pristojno poveljništvo kr. finančne straže. Izkaznice se sme izdati samo tistemu, ki dokaže, da je nabavil blago od organov, pooblaščenih za prodajo. Izkaznica za prevoz velja samo do kraja namembe v času in po poti, določeni v njej. Rok veljavnosti izkaznice za posest in hrambo določi za vsak primer poseben organ, ki je pristojen za izdajanje. Ta rok ne sme presegati treh mesecev. Gornje določbe ne veljajo za vojaška oblastva in za prodajne organe monopolne uprave. Kršitelji določb te navedbe se kaznujejo, če gre za sol, v denarju od 100 do 1500 lir, če gre za tobak pa od 200 do 4000 lir. Blago, ki je predmet postopka, se zapleni in izroči monopolni upravi. Za sojenje prestopkov je pristojno vojaško vojno sodišče v Ljubljani. Ta naredba stopi v veljavo 6. oktobra.

* **Važno za vinogradnike in sadjarje.** Naši vinogradniki in sadjarji so v zadnjem letu pogrešali domač zavod, ki bi vzgajal in oddajal čiste vinske kvasnice. Povpraševanje po čistih vinskih kvasnicah je bilo precejšnje. Zlasti so se iskale kvasnice za vrenje groznega in "adnega mošta, ribizovega in malinovega soka in medicine. Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani je maja 1. 1941. prevzela za Ljubljansko pokrajino preiskavo mošta, vina, sadja in sadnih izdelkov, ki je doslej spadala v delovno območje vinarskega in sadjarskega zavoda v Mariboru, in je začela tudi vzgojo in oddajo čistih vinskih kvasnic. Čiste kvasnice bo postaja oddajala v steklenih cevkah. Vsaka cevka bo imela priloženo navodilo glede načina uporabe. Stala bo postavljena na postajo 5 lir.

* **Znižanje starostne meje za sprejem v železniško službo.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja: Izjemno od določb člena 73. zakona o železnica se za dobo, dokler trajajo izjemne razmere zaradi vojne, pooblašča železniška uprava, da sprejema v samostojno izvrševalno službo tudi mladeniče z manj ko 21 let, a ne manj ko 18 leti, če ustrezajo sicer vsem ostalim pogojem, ki jih predpisuje zakon.

* **Razpust Protituberkulozne lige v Ljubljani.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je smatrajoč za potrebno, da se preuredi protituberkulozna služba pokrajine, odločil, da se Protituberkulozna zveza v Ljubljani razpusti. Pokrajinski zdravnik dr. Karmel Balistreri se imenuje za izrednega komisarja za likvidacijo zveze z nalogo, da preuredi zadevno službo.

* **Postavitev Slovenskega planinskega društva pod nadzorstvo.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odločil, da se Slovensko planinsko društvo postavi pod nadzorstvo Visokega komisarja, ki ga bo izvrševal po svojem odposlancu. Komisarjevemu odposlancu je naloga, da nadzoruje delovanje in imovino tega društva. Brez odobritve komisarjevega odposlanca se ne smejo opravljati nikakršni posli, tudi ne navadni upravni posli. Za izredne upravne posle je potrebna predhodna odobritev Visokega komisarja. Za komisarjevega odposlanca je postavljen fašist dr. Karlo Chersl.

* **Dopisovanje z vojnimi ujetniki in civilnimi vojnimi interniranci v kraljevini** je dopustno samo s posredovanjem Italijanskega Rdečega križa, samoupravne sekcije v Ljubljani, na posebnih dopisnicah, ki se dobe pri proizvedovalnem uradu IRK v Puharjevi ulici 2/I v Ljubljani ali pri poverjenistihih IRK v Novem mestu, Kočevju in Logatcu. Na eni strani teh dopisnic sme biti napisan samo naslov prejemnika in pošiljatelja, na drugi strani pa pismena sporočila le strogo osebno-družinskega značaja. Pisana mora biti dopisnica v latinici razločno s črnim ali pisanim strojem v italijanski, slovenski, nemški ali srbohrvaščini. Ta korespondenca se oddaja v poseben nabiralnik pri proizvedovalnem uradu IRK v Puharjevi ulici 2/I, pošiljatelj izven Ljubljane pa oddaja dopisnice najbližjemu izmed zgornaj navedenih poverjenistev IRK. Pošiljatelj se priporoča, naj ne pišejo več kakor eno dopisnico tedensko. Ta poštnina prosti način dopisovanja je veljaven samo za vojne ujetnike in civilne vojne internirance v taboriščih v kraljevini, zato se ne more na navedenih dopisnicah pisati političnim konfirirancem v določenih občinah, kaznjencem v kaznilnicah (Casa penale) ali jetnikom v sodnih zaporih (Carceri giudiziarie). Za vse te veljajo splošni poštni predpisi kakor za ostali civilni poštni promet. Za dopisovanje z vojnimi ujetniki v Nemčiji se smejo uporabljati le dopisnice ali pisma za odgovor, ki jih pošiljajo ujetniki iz Nemčije. Ta korespondenca se oddaja lahko v vsak poštni nabiralnik. Korespondenca, ki ne bo povsem ustrezala zgornjim določilom, se ne bo odpremljala naslovljencem.

* **Razpust občinske uprave v Želimljah.** Visoki komisar Ljubljanske pokrajine je odredil, da se razpusti redna občinska uprava občine Želimelj. Za izrednega komisarja je imenovan Josip Göderer.

* **Prijeti komunistični strahovalci.** Iz Višnje gore prihaja poročilo, da je bil prijet Lado Potokar, ki je bil partizanski komandant na Pollici. Prišel je z oddelkom kakih 50 partizanov v okolico Grosuplja, kjer ga je izsledil in napadel oddelek vojaštva. Partizani so se ob napadu po svoji navadi razkropili, nato pa so jih zasledovale patrulje vojaštva in vaških straž. Ena teh patrulj je prišla tudi Potokarja, ki ga ljudstvo označuje za enega najkровоčnejših partizanskih komandantov in mu očita nešteto umorov poštenih slovenskih ljudi. Prav tako je bil prijet strahovalec Anton Fink, ki je v Ljubljani umoril upravnika Rokodelskega doma Fortunata Majdiča. Policija je nadzirala že nekaj časa skupino sumljivih oseb v Ljubljani in je v tej zvezi prišla tudi mehanika Antona Finka. V zaporu je priznal več umorov, med njimi tudi umor Majdiča. Javnost sprejema z zadoščenjem poročila, kako se manjša število strahovalcev.

* **Komunistični napad na policijskega nameščena.** Te dni je bil od komunistov ustreljen policijski agent Jože Habjan. Pokojnik je štel šele 36 let in je oče dveh otrok. Bil je na glasu zelo vestnega, sposobnega in poštenega policijskega uradnika, ki je izprva stopil kot stražnik v policijsko službo. Ko je jutraj šel po svoji službeni dolžnosti po Frankopanovi ulici v Šiški, sta ga dva komunistična počenka v zasedi. Eden izmed njih je Habjana zahrbtno ustrelil s petimi strelji. Nato sta oba napadalca pobegnila. Nesrečni Habjan je kmalu po napadu izdihnil. Žalostni dogodek je upravičeno razburil ljubljansko prebivalstvo.

Iz Gorenjske

Najstarejši Mojstrančan je umrl. Na svojem posestvu v Mojstrani je umrl najstarejši občan občine Mojstrane-Dovje Josip Košir, po domače Lipnikov oče, star 91 let. Rajnik je bil ustanovitelj gasilnega društva v Mojstrani. Po njegovi zaslugi si je gasilno društvo v Mojstrani kot prvo v Sloveniji nabavilo motorno brizgalno. Največje veselje je imel mož s čebelami. Nad 40 let je bil občinski svetnik. Blag mu spomin!

Krompir na Gorenjskem in na Korškem je letos zaradi sončnega vremena dozorel prej kakor druga leta, zato so ga začeli kmetje že zelo zgodaj kopati. Prevozi krompirja gredo v razna mesta.

Gregorčičev pajdaš je tudi padel. Zadnjič smo poročali, da je bil ubit na Jelovici vodja gorenjskih upornikov Josip Gregorčič z Jesenic, in da je padlo poleg njega še 32 upornikov. Kmalu nato je pa padel v Udenborštu tudi Gregorčičev pajdaš Janez Perko. Perko je ubil uradnega živino-zdravnika Bedenka iz Kranja. Poleg njega je padlo 28 upornikov, 33 jih je pa bilo ujetih. Perko ima na vesti smrt čevljarja Kuharja iz Duplice, kovaškega mojstra Franca Berka od Sv. Ane pod Ljubeljem, čevljarja Ferdinanda Perka in delavca Janeza Verdierja iz Kokre, kmeta Janeza Megliča od Sv. Ane, kmeta Jurija Rozmana iz Gornjega Loma pod Sv. Katarino, bolniškega nameščena Josipa Škerjancja in njegove žene z Golnika, tesarskega mojstra Josipa Jenka iz Gornjega Brnika in župana Ernesta Lukanca iz Kovora. Med uporniki so bili tudi njegovi bratje.

Smrt otroka v Savi. Nedavno se je skupina otrok igrala na savskem bregu pri Kranju. Še ne dve leti stari Anton Bevšek je pri tem padel preko skale in izginil v valovih reke. Otroci so takoj priklicali odrasle na pomoč in malega ponesrečenca so potegnili iz vode, toda bil je že mrtev.

ČE SE V SANJAH IZDAŠ

Noč. Zakonska spalnica. Oba soproga spita. On začne v sanjah mrmrati. Ona se zbudi in posluša. On zavzdihne v snu: »Vera, Vera.« Žena, ki ji je ime Jera, ga predrami: »Kakšna je to Vera, o kateri govoriš v sanjah?« On se zdrmi, toda se takoj zave: »Vera, to je kobila, krasna žival, ki bi jo rad kupil.« Drugega dne pri večerji. On: »Ali je kaj novega?« Ona: »Da! Tvoja kobila je popoldne dvakrat telefonično klicala...«

VELIKA UMETNOST

Gasper in Miha sta v gledališču. Gasper je oženjen, Miha pa samec. »Imenitno je,« reče prvi, kako ta igralec odkriva svoji partnerici ljubezen. »In po vrhu sta že osemnajst let poročena,« pripomni samec. »Osemnajst let sta poročena, praviš? Res, velik umetnik je in sijajno igra!« reče Gasper.

PO SVETU

Ali streljanje na bojiščih povzroča vremenske spremembe

Ali vpliva vojna na vreme? Z vprašanjem se bavijo vremenslovci. Vremenske razmere se zde v zadnjem času marsikomu nenavadne. Ali nima to morda zveze s poslednjimi ali neposlednjimi, z vojno? Nešteta letala režejo dan za dnem in noč za nočjo ozračje, ga okužujejo s plini, nešteti topovi bljuvajo v zrak granate, eksplozije in veliki požari razgrevajo zrak in ga nasljujejo s silnimi množicami prahu, saj in dima. Ali ne vpliva vse to na vreme? Že v starih časih so streljali proti toči, v novejšem pa so v raznih državah delali poskuse s letali, ki so iz velikih višin trosila pesek ali izpuščala ogiljkov kisik, da bi tako vplivali na vreme. Mnogi strokovnjaki so že opozarjali na to, da najrazličnejši vplivi vojne vihrate povzročajo prav za prav celo revolucijo v ozračju.

Tudi strokovnjaki ni lahko dati na vsa ta vprašanja domneve in ugiibanja pravilen odgovor. Mnenja strokovnjakov se v različnih točkah križajo in si nasprotujejo. Med prvo svetovno vojno na ozemlju zapadnega bojišča nikoli ni bilo toče. Domnevajo, da je to posledica pretresanja zračnih plasti s pričo silnih topniških bojev. Tudi so opazovali, da se je poprej čisto jasno nebo po večdnevem tako zvanem bobnajočem ognju pooblečilo in da je začelo deževati. Prav tako pa na drugi strani podatki vremenskih postaj dokazujejo, da je ostalo nebo med najhujšimi bitkami prve svetovne vojne jasno in da je nastala po cele mesece trajajoča suša.

Cisto jasni torej vplivi dalje časa trajajočega topovskega streljanja na vreme niso, a nedvomno je, da morejo nastati vremenske spremembe samo v neposrednem okolju bojišča, dočim nima vojna vihra nikakega vpliva na splošni vremenski položaj. Res je, da so z raketami proti toči dosegli ponekod uspehe in da so tu in tam s pomočjo letal izzvali dež. To se je posrečilo na primer v Nizozemski Vzhodni Indiji. Tudi v Nemčiji so delali take poskuse, toda z manjšim uspehom. Toda »vreme po naročilu« je zmerom bujna domišljija. Eden najuglednejših vremenslovcev profesor Stirling je izjavil, da so strokovnjaki glede takih poskusov zelo nezaupni. Nekateri strokovnjaki so pa drugačnega mnenja.

So pa tudi ljudje, ki pravijo, da je zdajšnje nenavadno vreme v zvezi z ozvezdjem in s spremembami na solcu. Ne da se tajiti, da je dogajanje na zemlji v neki meri odvisno od solčnega izžarevanja in da tudi doba solčnih peg ni brez vpliva na vreme. Toda vsako dokazovanje je samo poskus, prevažati to, kar človeškemu razumu še ni jasno, na nadnaravne sile.

Če že vojna ne vpliva na vreme, je pa gotovo, da ima vreme dokažen vpliv na vojno. V zdajšnji vojni se je že mnogo govorilo o zimi. Zima je res pokončala Napoleonovo vojsko leta 1812. Lanska zima je bila še hujša, toda vojaki na bojišču so vzdržali. Napoleon je imel z vremenom sploh smolo. Tako trdijo zgodovinarji, da je tudi poraz pri Leipzigu zakrivilo vreme. Deževje je spremenilo ceste v pravcata močvirja in tako niso mogli spraviti na bojišče topov. Vreme je zakrivilo tudi neverjetno reč, da je konjenica premagala mornarico. Nizozemska mornarica je namreč leta 1795 pri Exelsu zamrznila in se ni mogla ganiti. Led je bil tako debel, da je mogla konjenica napasti zamrznjene ladje in jih je tudi zavzela. Znano je, da megla onemogoča letalske polete in ovira boje na morju, kjer so viharji brodovju lahko celo zelo nevarni. Naposled pa je strašna muka za vojake tudi vročina. Tako bi lahko našli neštete primere, kako vreme vpliva na vojno medtem ko za vpliv vojne na vreme ni jasnega dokaza.

Primeri izredne nadarjenosti računarjev

Za prvi računski stroj lahko smatramo človeške možgane, ki pa praktičnim potrebam kmalu niso zadoščali in tako so nastali mnogi računski stroji. V zgodovini so se pogosto pojavljali izredni nadarjenci za računstvo. Italijan Giuseppe Inaudi je znal napamet množiti dvojice dvanajst mestnih števil. To težavno nalogo je rešil v 17 sekundah. Navaden človek bi potreboval za to v najboljšem primeru nekaj minut, pa je še vprašanje, če bi bil račun pravilen. Inaudi se pa ni nikoli zmotil, čeprav ni rabil ne papirja in ne svinčnika.

Znameniti računarji so se po pojavljali tudi med neizobraženim ljudstvom. Znan je francoski pastir Henrik Mondeaux, rojen leta 1825. Fant je znal komaj čitati in pisati, pač pa je bil za računanje naravnost presenetljivo nadarjen. Različne težavne računske naloge je reševal igranje. Ne-

SMEŠNICE

Moderen klobuček je dobila

Po ulici štrklja direktor Peter, zelo nagaja mu presneti veter. Ko avto baš do Petra pribrenči, klobuk z nesrečne glave mu zleti.

Pa prav tako je padlo pokrivalo, da motovilo čezenj je peljalo. V rokah zmečkan klobuk drži zdaj Peter, kot jesihar preklinja zlobni veter.

Domov klobuk pokvarjeni privleče, ženica vriska od velike sreče; pokveka že tiči na njeni glavi in z njo pred ogledalo se postavi.

mec Heinhaus je bil enako izreden računar. Če ga je kdo vprašal, koliko sekund je že na svetu, je odgovoril v petih sekundah. Tako hitro je znal preračunati leta svoje starosti v sekunde.

Večkrat se pojavijo izredni računarji že v zgodnji mladosti, že v otroških letih. Tako je bilo z Angležem Hoakesom, ki je zaslovel kot računar že s šestimi leti. Njegova posebnost je bila množenje. Brez vsake težave je odgovoril recimo na vprašanje, koliko je $93.627 \times 7\frac{1}{4}$. Neki drug Anglež je zaslovel kot računar, ko mu je bilo devet let. Zmotil se ni nikoli. Ko je postal pozneje narodni poslanec, je bil strah vseh finančnih ministrov in finančnih odborov, kjer je neizprosno odkrival vse napake v njihovih preračunavanjih.

Nekaj posebnega je bil Anglež Wallis. Njegovi možgani niso poznali počitka. Celó v spanju se je ukvarjal z računskimi nalogami. Tako se je večkrat dogodilo, da se je zjutraj prebudil in takoj diktiral vsoto iz petdeset mestnega števila, ki je je bil izračunal v spanju. Leta 1840. je zbuhal splošno pozornost v Hamburgu Zaharija Dase s tem, da je na pamet množil stometna števila.

Tu je treba omeniti, da so bili ti čudoviti računarji po večini zelo malo izobraženi. Samo nekateri med njimi so se pronašli s splošno izobrazbo. Tak je bil sloveči švicarski matematik Euler, ki je bil obenem odličen prirodoslovec, kemik in zdravnik. Razen nešteti datumov, vzorcev in imen je znal na pamet tudi dolgo vrsto besedil. Mnogo teh računarjev je imelo javne nastope, na katerih so se producirali s svojimi možgani. Zdaj so jih pa izpodrinili računski stroji, ki rešujejo najtežavnejše računske naloge, ne da bi hlepele po slavi.

× Že osmo leto gori. V nekem premožovniku v severnoameriški državi Wyomingu gori že osmo leto. Vsa ta leta so si prizadevali pogasiti požar, kar se jim pa ni posrečilo. Voda v takih primerih ne zaleže mnogo, tako da se z brizgalnicami ne da dosti opraviti. Večji uspeh so dosegli z velikimi žerjavi, ki so z njimi odstranjevali goreči premog in vdrali globoko v rov, od koder so spravljali na varno premog. Vročina, ki se širi iz gorečega rova, je tako velika, da noben rudar ne more delati v bližini nad 10 minut.

DOBRO ZDRAVILO

Oče: »Gospod doktor, bojim se, da ne bo moja hči oslepela, pa omožila bi se rada! Res ne vem, kaj naj storim.«

Zdravnik: »Le pustite jo, naj se omoži. Če ji sploh more kaj odpreti oči, ji jih bo zakon.«

RAJ IN JABOLKA

»Kdo izmed vas ve,« vpraša katehet v šoli, »kako dolgo je ostal Adam z Evo v raju?«

»Do jeseni,« odgovori Dušanček.

»Kako si prišel na to?«

»Prosim, jabolka niso prej zrela!«

TEZAVNA REČ

Branka: »Stric, ti nisi oženjen?«

Stric: »Ne, otrok, zakaj pa?«

Branka: »Kdo ti pa potem pravi, kaj moraš delati in kdaj moraš priti domov?«

V SOLI

Učitelj: Mihec, kako imenujemo človeka, ki govori resnico?«

Mihec: »Lažnivca.«

Učitelj: »A tistega, ki pove resnico?«

Mihec: »Oslo.«

OVCE

Dana: »Čuješ, Branko, meni silno ugajajo ovce, ki sva jih pravkar videla. Ali je res, da so to najneumnejši živali?«

Branko: »Res je ovčica moja...«

V zdaj pustem delu Sibirije so v pračasih kmetovali

Pred leti je znanstvena odprava odkrila ob izlivu Oba v morje na Samojedskem polotoku zanimive starine, ki pričajo, da je tam okoli živel v starodavnih časih precej prosvetljen narod.

Samojedski polotok je del severnozadnega uralskega ozemlja. Leži med Karelskim morjem in izlivom Oba v Severno Ledeno morje. Čeprav meri to ozemlje skoro toliko kakor dve tretjini Bolgarije, prebiva zdaj tam komaj kakšnih tisoč Samojedov, ki imenujejo sami sebe Jurake. Nerodovitnost tega polotoka nima v vsej Sibiriji primere. Redka tundra daje komaj za silo nekaj hrane za severne jelene. Zato moreta prebivati tam komaj dva človeka na deset kvadratnih kilometrov.

Prav zaradi tega se je doslej ljudem zdelo nemogoče, da bi bile tam kdaj prej večje naselbine. Omenjena znanstvena odprava pa je prinesla s seboj prav nasprotne dokaze. Izkopala je nad 12.000 predzgodovinskih predmetov, po katerih se da z zanesljivostjo sklepati, da je moral živeti v kameni in bronasti dobi ob Severnem Lednem morju številen narod z zelo razvito kulturo. Zlasti pomembne so mnoge slike, ki so vrezane v živalske kosti. Najznačilnejše je dejstvo, da te slike niso prav nič podobne tistim starodavnim slikam, ki so jih odkrili v Evropi. O zelo visokem stanju kulture priča najdba, ki se pogosto ponavlja: zelo visok glavnik s petimi rogovi. Tudi številne majhne peči za topljenje rude, ki imajo obliko školjke in so bile še delno polne žilindre, so med izkopanimi predmeti. Kovinski predmeti, ki so jih odkrili, kažejo doslej še docela neznano okrasje, ki priča o zelo veliki obrtniški spretnosti izumrlega naroda.

O izsledkih te odprave je eden izmed članov odprave napisal tale:

»Ni neverjetno, da so bile pokrajine ob Severnem Lednem morju nekoč goste naseljene. Severna Azija je še zelo malo raziskana in zato smemo tam še zmerom računati s presenečenji. Sicer pa lahko napravimo prav zanimive primere med izkopanimi predmeti na Samojedskem polotoku in najdbami na raznih krajih ob Beringovem morju. Tudi tam so dobili mamutove zobe, slovinovino, svetilke na ribje olje in druge predmete z nenavadnim okrasjem, ki je sicer nekoliko podobno eskimskim umetnostmi, a je moralo nastati vendar že davno pred njimi. Podobnost najdb bi utegnila pomeniti, da so nekoč živeli daleč na severu bogati in mogočni narodi. Velikansko število najdb na Samojedskem polotoku da slutiti veliko obiludenost, ki najbrže ni bila manjša kakor je v dandanašnji Evropi. Eden izmed dokazov zanjo bi bilo kmetijstvo. Če bi se nam zdelo neverjetno, da bi se bilo nekoč mogel preživljati v krajih, kjer je dandanes tako pusto, velik narod s kmetovanjem, se moramo spomniti tega, da so v bronasti dobi prebivali ob Jeniseju Skiti, ki so se ukvarjali s kmetijstvom. Dokaz za to trditve so ostanki velikih naselbin, ki so jih tam odkrili. Vse ugotovitve potrjujejo domnevo, da so morali živeti na severu v bronasti dobi veliki narodi. Morda so bili med seboj ločeni, toda vsekar so se razprostirali po velikem delu severne Sibirije. Najbrže so bili kakšni predniki indoevropskega naroda Skitov, ki je še živel v Herodotovih časih.